

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти Магістр

на тему: «Методика обліку оподаткування доходів юридичних осіб та аналіз кредиторської заборгованості підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Мельник А. О.
Керівник: Єрмолаєва М. В.
Рецензент: Піпченко М. С.

Полтава - 2022 року

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	8
1.1. Економічний зміст оподаткування доходів юридичних осіб.....	8
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення	13
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.	18
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства.....	18
2.2. Облік оподаткування доходів юридичних осіб та відображення інформації у звітності.....	23
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....	40
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання.....	40
3.2. Аналіз структури та динаміки кредиторської заборгованості...	50
3.3. Комплексне оцінювання кредиторської заборгованості та напрями поліпшення розрахункових відносин підприємства...	57
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми. В процесі здійснення господарської діяльності підприємство отримує доходи, витрачає трудові і матеріальні ресурси, виробляє продукцію, реалізує товари, надає послуги або виконує роботи, здійснює розрахунки з дебіторами і кредиторами. Одним з найважливіших завдань облікової служби є своєчасне відображення отриманих доходів, понесених витрат, здійснення розрахунків з кредиторами, зокрема з бюджетом.

Система оподаткування юридичних осіб спирається на норми Податкового кодексу України. Правильне визначення бази нарахування податків, застосування чинних ставок податків та дотримання встановлених термінів проведення розрахунків та подання звітності сприяє наповненню дохідної частини державного бюджету країни. В свою чергу наповненість державного бюджету надає можливості державі виконувати свої зобов'язання, які вона взяла на себе перед громадянами. Формування національної свідомості і культури сплати податків є одним з актуальних завдань держави. Бухгалтерська служба підприємства має стати провідником цієї ідеї у бізнес.

Інформація про стан нарахування і сплати податків є ключовою при формуванні ділової репутації підприємства і представляє інтерес для його партнерів та суспільства. Вивчення системи оподаткування бізнесу та методики нарахування та сплати податків є важливою ділянкою облікової роботи, тому тема обраного дослідження є завжди актуальною і своєчасною.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розробка і обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики обліку оподаткування доходів юридичних осіб й аналізу кредиторської заборгованості підприємства.

Завдання представленої кваліфікаційної роботи:

- ознайомитися з системою оподаткування доходів юридичних осіб та розкрити значення оподаткування у формуванні державного бюджету;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку оподаткування

доходів юридичних осіб;

- провести аналіз фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства, кредиторської заборгованості, дослідити його облікову політику;
- дослідити особливості відображення в первинному, синтетичному та аналітичному обліку розрахунків за непрямими податками;
- розглянути порядок розкриття інформації щодо розрахунків за непрямими податками у звітності підприємства.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є теоретико-методичні засади, а також діюча практика обліку розрахунків за податками та платежами і аналізу кредиторської заборгованості суб’єкта підприємницької діяльності. Предметом дослідження є облікові процедури відображення господарських операцій щодо отриманих доходів та розрахунків за податками у приватній агрофірмі XXXXXX, м. Глобино.

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи застосовано методи наукового дослідження: діалектичний метод, системний підхід, індукція і дедукція, аналіз і синтез, порівняння, а також наукові прийоми зведення і групування.

Наукова новизна одержаних результатів.

1) предсталено авторське трактування категорії «податкова інформація», для суб’єктів господарювання, її можна трактувати як сукупність відомостей та/або даних, які відображаються у первинних документах та реєстрах, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку, пов’язаних з нарахуванням та сплатою податків і зборів, а також у податкових деклараціях;

2) визначено основні напрямки роботи з управління податковими ризиками для малих та середніх підприємств. Вони можуть бути пов’язані з: самостійною оцінкою ризиків фахівцями з обліку та оподаткування з складанням розроблених документів, наприклад «Карта податкових ризиків»; організацією внутрішньогосподарського контролю за розрахунками з бюджетом за податковими платежами; реєстрацією та використанням переваг електронного кабінету платника податків, який надає суб’єктам

господарювання можливість працювати з органами податкової служби дистанційно у режимі реального часу;

3) для реалізації обов'язку з податкової звітності податкові документи класифіковано на групи: довідкові; облікові; звітно-декларативні;

4) узагальнено новації обліку у фізичних осіб-підприємців: умови ведення товарного обліку запасів; порядок заповнення Форми ведення обліку товарних запасів та штрафні санкції щодо ведення обліку товарних запасів;

5) Запропоновано основні елементи облікової політики в частині розрахунків з бюджетом відображати в розрізі складових: 1. Нормативна база. 2. Загальна інформація. 3. Облік податку на додану вартість. 4. Облік податку на прибуток. 5. Облік акцизного податку. 6. Облік податку на доходи фізичних осіб. 7. Облік інших податків та зборів.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції автора щодо змін до Наказу про облікову політику підприємства допоможуть деталізувати інформацію щодо доходів підприємства, розмежують посадові обов'язки працівників бухгалтерії з приводу обліку доходів та розрахунків за податками та платежами і сприятимуть підвищенню якості облікової роботи на підприємстві.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на I Всеукраїнській науково-практичній конференції (04 листопада 2021 р., м. Лубни); на III Всеукраїнській науково-практичній конференції. м. Полтава, 2020; I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.); науково-практичній конференції студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик. Полтава: ПДАУ, 2022; IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції (22-23 березня 2022 р.)

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 7 наукових праці, в тому числі: 7 тез у матеріалах конференцій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

1.1. Економічний зміст оподаткування доходів юридичних осіб

Юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність є платниками податків, надходження яких формує дохідну частину державного бюджету України. Податкова система України включає в себе різні форми оподаткування юридичних осіб, що дає можливість підприємцям обрати таку форму оподаткування, яка буде відповідати особливостям їх діяльності і максимально сприятиме розвитку бізнесу.

В Україні Податковим кодексом передбачено застосування загальної та спрощеної систем оподаткування. Суб'єкти підприємницької діяльності самостійно обирають систему оподаткування за якою вони будуть сплачувати податки.

Загальну систему оподаткування можуть обирати будь-які юридичні особи незалежно від їх розміру, кількості працюючих, виду діяльності. Загальна система передбачає сплату податку на прибуток підприємства, який визначається як різниця між доходами і витратами звітного періоду. Крім того, суб'єкт підприємницької діяльності може бути зареєстрованим платником ПДВ, сплачувати акцизний податок та інші податки та обов'язкові платежі, передбачені діючим законодавством.

Спрощену систему оподаткування було запроваджено для зменшення податкового навантаження на малий та середній бізнес. При цьому було введено Єдиний податок, застосування якого не передбачає сплату податку на прибуток. Спрощена система передбачає оподаткування доходу (виручки) та сплату окремих податків та обов'язкових платежів.

Узагальнено система оподаткування юридичних осіб в Україні наведена на рис. 1.1.

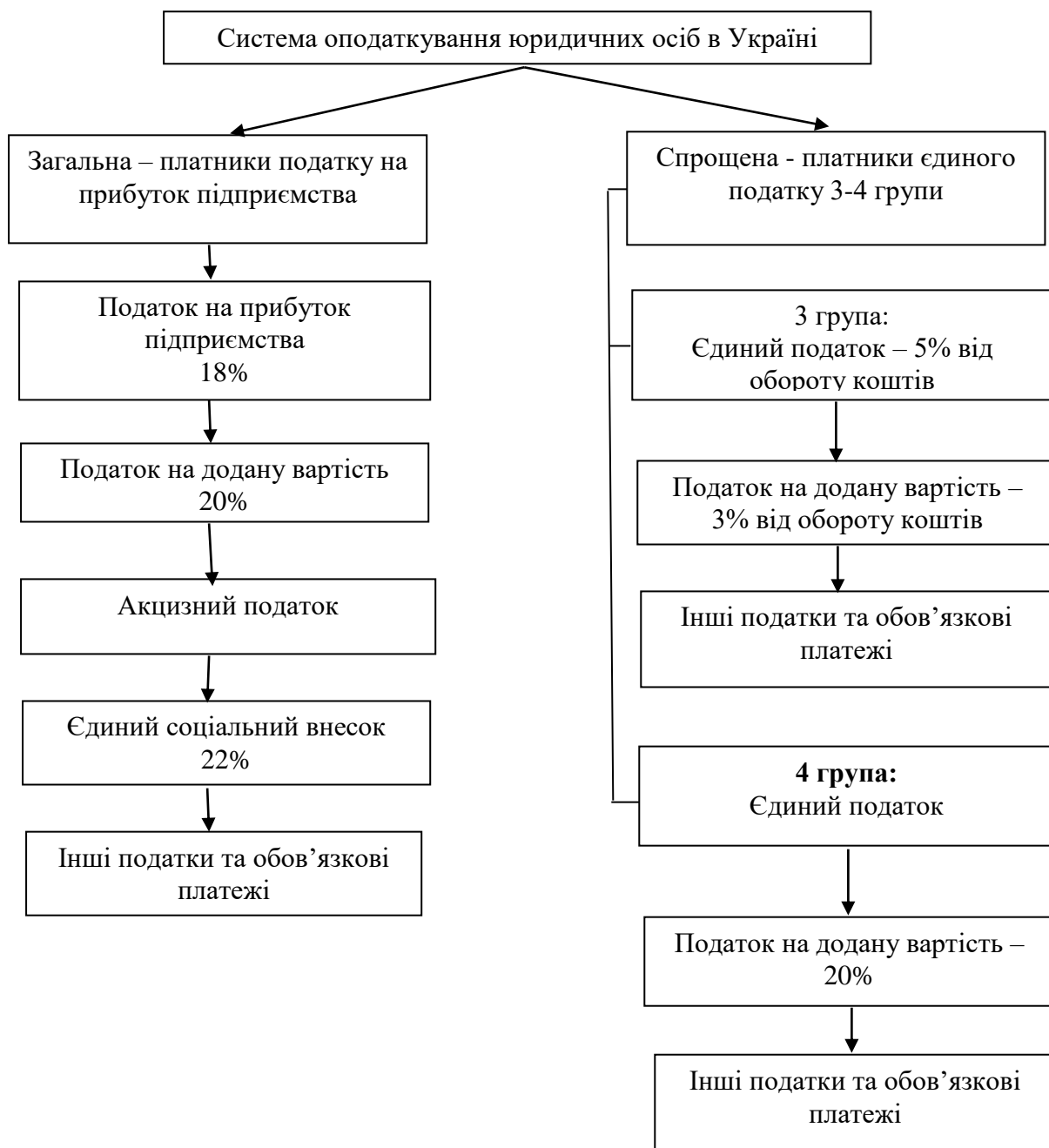

Рис. 1.1 Система оподаткування юридичних осіб в Україні відповідно до ПКУ

Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах підприємства, яке обрало спрощену систему оподаткування, тому розглянемо саме спрощену систему. При цьому підприємство є платником єдиного податку 4-ї групи і сплачує непрямі податки, які включаються до отриманих доходів. До таких податків відносять Податок на додану вартість і Акцизний податок.

Нормативне регулювання розрахунків підприємства за ПДВ та Акцизним податком регулюються нормами податкового кодексу України, інструктивними

матеріалами державної податкової служби України, Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативними документами.

В економічній літературі автори пропонують розглядати п'ять рівнів організації бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ. Саме тому перелік нормативних актів, що регулюють облік розрахунків за ПДВ, відобразимо з урахуванням цих рівнів згідно табл. 1.1.

Нормативні документи першого рівня регламентації є дуже важливими, адже при вирішенні конфліктних питань саме цим документам надається першочергова перевага. Ці нормативні документи регламентують загальні питання функціонування господарюючих суб'єктів, їх оподаткування, порядок ведення бухгалтерського обліку і подання фінансової звітності.

Таблиця 1.1

Нормативні документи, що регулюють оподаткування доходів юридичних осіб в Україні

Рівень регламентації	Назва нормативного документа
1	2
Перший рівень	1.Податковий кодекс України № 2755-VI від 2. 12.2010 р. (в редакції від 28.10.2022 р.) 2.Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. (в редакції від 10.10.2022 р.) 3.Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. (в редакції від 10.10.2022 р.) 4.Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. (в редакції від 10.08.2022 р.)
Другий рівень	ПДВ 1.Про окремі особливості застосування положень ПКУ (лист ДПС від 10.01.2022 р. № 227/7/99-00-21-03-02-07) 2. Про окремі особливості застосування положень ПКУ, які починаючи з 01.01.2022 запроваджуються в оподаткуванні ПДВ при здійсненні операцій з постачання тютюнових виробів (лист ДПС від 30.12.2021 р. № 28723/7/99-00-21-03-02-07) 3. Про окремі особливості в частині оподаткування ПДВ (лист ДПС від 15.01.2021 р. № 1142/7/99-00-21-03-02-07)
	Акцизний податок 1.Щодо декларування податкових зобов'язань з акцизного податку (лист ДПС від 02.02.2022 р. № 209/99-00-21-03-03-07)

1	2
Другий рівень	<p>2.Щодо ліцензій на роздрібну торгівлю паливом/на зберігання пального (Лист ДФСУ від 30.05.2019 р. N 17014/7/99-99-12-01-01-17)</p> <p>3.Щодо декларування суб'єктами господарювання операцій з бензинами авіаційними або паливом для реактивних двигунів (лист ДФС від 20.02.2019 р. № 5580/7/99-99-15-03-03-17)</p> <p>4.Щодо справляння акцизного податку за повною ставкою у разі відчуження протягом 365 днів транспортного засобу, ввезеного за зниженими ставками акцизного податку (лист ДФСУ від 29.12.2018 р. № 40672/7/99-99-19-01-01-17)</p> <p>5.Щодо оподаткування акцизним податком продукції у випадку повернення якісної підакцизної продукції Зберігачем (лист Офісу ВПП ДФС від 27.04.2018 р. № 1936/ППК/28-10-01-03-11)</p>
Третій рівень	<p style="text-align: center;">ПДВ</p> <p>1.Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 31 грудня 2015 року N 1307 (наказ Мінфін від 17.01.2022 р. № 15)</p> <p>2. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 14 листопада 2014 року N 1130 (наказ Мінфіну від 07.12.2021 р. № 637)</p> <p>3. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання спрощеної податкової звітності з податку на додану вартість (наказ Мінфіну від 21.10.2021 р. № 555)</p> <p>4. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України (наказ Мінфіну від 01.03.2021 р. № 131)</p> <p>5. Про затвердження Змін до Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість (наказ Мінфіну від 21.10.2020 р. № 629)</p> <p>6. Про затвердження Змін до Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість (наказ Мінфіну від 29.01.2020 р. № 30)</p> <p>7. Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (постанова КМУ від 11.12.2019 р. № 1165)</p> <p>8. Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію/відмову в реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (наказ Мінфіну від 12.12.2019 р. № 520)</p> <p style="text-align: center;">Акцизний податок</p> <p>1.Про затвердження Змін до форми декларації акцизного податку і Порядку заповнення та подання декларації акцизного податку (наказ Мінфіну від 31.05.2022 р. № 151)</p> <p>2. Про внесення змін до форми Заявки-розрахунку на придбання марок акцизного податку для маркування алкогольних напоїв (наказ Мінфіну від 18.02.2022 р. № 84)</p> <p>3. Про внесення змін до Форми декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію) та Порядку складання та подання Декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію)(наказ Мінфіну від 15.04.2021 р. № 218)</p> <p>4. Про затвердження Змін до форми декларації акцизного податку та Порядку заповнення та подання декларації акцизного податку (наказ Мінфіну від 08.12.2020 р. № 747)</p>

1	2
Третій рівень	<p>5. Про затвердження форм заяви про реєстрацію платника акцизного податку з реалізації пального або спирту етилового та/або акцизних складів, акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального, заявки на поповнення (коригування) залишку спирту етилового, Порядку заповнення акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального, заявки на поповнення (коригування) залишку спирту етилового (наказ Мінфіну від 27.11.2020 р. № 729)</p> <p>6. Про затвердження форм заяви про реєстрацію платника акцизного податку з реалізації пального або спирту етилового та/або акцизних складів, акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального, заявки на поповнення (коригування) залишку спирту етилового, Порядку заповнення акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального, заявки на поповнення (коригування) залишку спирту етилового (наказ Мінфіну від 19.06.2019 р. № 262)</p>
Четвертий рівень	<p>1. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291 від 30.11.1999 р. (в ред. від 23.07.2019 р.)</p> <p>2. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» затв. постановою Правління НБУ № 22 від 21.01. 2004 р. (в ред. від 27.06.2019 р.)</p> <p>3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»</p>
П'ятий рівень	1.Наказ про облікову політику підприємства

Податковий кодекс України визначає сутність термінів «податок на додану вартість», «акцизний податок», регламентує порядок визначення оподаткованого доходу та порядок визнання податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ в залежності від дати зарахування або сплати грошових коштів, перелік підакцизних товарів та продукції, ставки оподаткування [45].

Митний кодекс України регулює порядок нарахування і сплати акцизу при здійсненні експортно-імпортних операцій з підакцизними товарами [38].

Одним з основних нормативних документів, що регулює облік розрахунків за податками та платежами є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. в редакції від 10.08.2022 р. Цей Закон визначає порядок регулювання, організації, ведення

бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [52].

Другий рівень регулювання розрахунків за непрямими податками здійснює Державна податкова служба України. Згідно інструктивних матеріалів і листів ДПС України визначається база оподаткування ПДВ при здійсненні окремих операцій, порядок віднесення сум до податкового кредиту, порядок коригування податкових зобов'язань, особливості застосування різних ставок ПДВ та інші питання, пов'язані з нарахуванням і сплатою ПДВ.

Щодо акцизного податку ДПС України регулює порядок визначення бази нарахування акцизу при реалізації різних видів підакцизних товарів, порядок видачі ліцензій на торгівлі підакцизними товарами, порядок декларування окремих операцій.

Третій рівень нормативного регулювання покладається на Міністерство фінансів України. Накази МФУ регламентують порядок реєстрації платників податків, визначення оподаткованого доходу, складання та реєстрації податкових накладних, форми податкових декларацій, подання звітності.

Четвертий рівень нормативного регулювання визначає методики ведення обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту, правила відображення в обліку сум нарахованого акцизу та інші облікові правила щодо розрахунків за податками та платежами.

П'ятий рівень регламентування обліку розрахунків за непрямими податками здійснюється на рівні підприємства шляхом включення до наказу про облікову політику ключових організаційних питань.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Проблеми обліку оподаткування доходів підприємств не втрачають актуальності для науковців і практиків з моменту запровадження ПДВ та Акцизного податку і переходу України на міжнародні стандарти обліку та звітності. В наукових колах дотепер йде наукова дискусія щодо сутності ПДВ

та особливостей його справляння. О. Подолянчук зазначає, що саме на ПДВ припадає найбільша питома вага в поповненні державного бюджету і саме ПДВ є одним з податків, яким найскладніше управляти, оскільки він містить в собі корупційну складову з точки зору бюджетного відшкодування податкового кредиту. Автор вважає необхідним удосконалення методів первинного обліку ПДВ, порядку реєстрації податкових накладних і виваженого підходу до нормативного регулювання розрахунків за ПДВ [46].

Автор наголошує на тому, що складність нарахуванні ПДВ та визначення податкового зобов'язання сприяє виникненню непорозумінь між покупцями та постачальниками, платниками та фіскальними органами. Наявні в Плані рахунків субрахунки 643 та 644, які мають відношення виключно до обліку ПДВ і є транзитними, не приймають участі у визначенні суми податкового зобов'язання, що підлягає сплаті в бюджет, можуть вносити плутанину в облікове відображення операцій з купівлі-продажу і ускладнювати визначення сальдо по рахунку 64. Крім того, автор погоджується з думкою інших науковців про доцільність скасування правила «першої події» і вважає необхідним внесення змін до ПКУ [47].

Л. Масіна та О. Гусєв зазначають, що оскільки ПДВ є бюджетоутворюючим податком, то при його адмініструванні виникає багато зловживань. Тому проблема вдосконалення обліку розрахунків за ПДВ не втрачає своєї актуальності протягом усього періоду існування цього податку. Автори наголошують на низці проблем, які дотепер ускладнюють процес обліку ПДВ. Це й громіздка на думку авторів, форма податкової накладної та податкової декларації, наявність транзитних субрахунків 643 та 644, які часто заплутують облік, й відсутність детальної інформації про розрахунки за ПДВ у фінансовій звітності. На думку авторів, система облікового відображення ПДВ має бути вдосконалена, що надасть можливості запобігти припущення значних помилок в обліковій практиці [27].

Ю. Швець та А. Мозолєвська наголошують на важливості вдосконалення адміністрування ПДВ, оскільки вважають його основою утворення дохідної

частини державного бюджету. Автори виділяють три ключових питання, вдосконалення яких дозволить більш ефективно управляти надходженням ПДВ до бюджету.

В першу чергу автори звертають увагу на недосконалість Податкового кодексу України в частині адміністрування ПДВ. По-друге, на думку авторів, в Україні забагато пільг щодо сплати ПДВ і це робить його неефективним і сприяє поглибленню корупції в бізнесі. По-третє, автори вважають, що діюча ставка ПДВ зависока і спонукає бізнес до ухиляння від сплати податку.

На думку авторів, Україні слід звернути увагу на досвід адміністрування ПДВ країн Європи, зокрема ліквідувати пільги по ПДВ, запровадити диференціацію ставок податку, домогтися своєчасного відшкодування податкового кредиту, внести зміни до ПКУ в частині модернізації адміністрування ПДВ [71].

В. Бачинський та В. Помулева звертають увагу на значні проблеми, які виникають в практиці відображення в обліку податкового кредиту з ПДВ при придбанні товарів. Часта зміна законодавства в частині ПДВ та його фіскальна функція примушують бухгалтерську спільноту шукати шляхи для зменшення податкового навантаження на бізнес. Потребує вдосконалення на думку авторів і методика обліку ПДВ в частині аналітичності. Пропонується використання додаткових субрахунків для відображення окремих випадків податкового кредиту і податкового зобов'язання, а також наголошується на необхідності відокремленого обліку податкового зобов'язання для різних випадків реалізації товарів [2].

А. Соколовська та Л. Райнова зазначають, що ПДВ має податкову та фіскальну ефективність і дотепер не існує іншого податку, який би настільки ефективно виконував ці функції. Україна не може відмовитися від справляння цього податку, оскільки це суперечить побудові податкової системи країн ЄС. При цьому, підходи до формування і сплати зазначеного податку потребують вдосконалення і оновлення, оскільки ПДВ дотепер перебуває в стані змін і перетворень відповідно до вимог економічного розвитку суспільства [64].

А. Макаренко та І Ананьєва наголошують на важливості побудови податкового планування на підприємстві. Автори пропонують здійснення внутрішньогосподарського контролю за розрахунками за ПДВ з метою забезпечення правильності проведення розрахунків та своєчасності подання декларацій. Автори пропонують форми внутрішніх документів підприємства, складання яких, на їх думку, допоможе проведенню ефективного контролю [26].

С. Слюсар наголошує на тому, що ПДВ є найбільш суперечливим податків, тому існує потреба у його вдосконаленні. Одним з пріоритетних напрямів вдосконалення цього податку на думку автора є вдосконалення механізму відшкодування податкового кредиту [63].

Разом з ПДВ Акцизний податок відноситься до категорії непрямих податків і також суттєво впливає на формування дохідної частини державного бюджету України. В колі науковців і практиків виявляються дискусійні аспекти справляння цього податку і ведеться широка наукова дискусія. Так, Н. Семенченко із співавторами наголошують на тому, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні, саме непрямі податки, зокрема, Акцизний податок, є тими важелями, які сприяють наповненню державного бюджету. Становлення акцизного податку в Україні розпочалося з 1996 року і відбувається дотепер. З прийняттям Податкового кодексу відбулося остаточне визначення кола підакцизних товарів та його ставок. На сьогодні автори виділяють три основних групи підакцизних товарів:

- спиртова та алкогольна продукція, тютюн та тютюнові вироби;
- автомобілі та мотоцикли;
- пально-мастильні матеріали.

Автори наголошують на тому, що високі ставки податку провокують перехід виробництва в тінь. Це особливо помітно по виробництву міцного алкоголю та тютюнових виробів. Зниження ставок буде сприяти легалізації виробництва. З іншого боку, зниження роздрібною вартості на підакцизні товари може спонукати зростання їх споживання різними верствами населення,

зокрема молоддю. Цей процес носить ярко виражений соціальний характер і потребує ретельного дослідження і контролю з боку держави та суспільства [61].

Р. Волощук наголошує на важливості акцизного податку, який виконує бюджетоутворюючу і соціальну функцію. Автор зазначає, що на відміну від інших податків, які сплачуються без згоди платників, акцизний податок через свою специфічність може бути обраним для сплати виключно споживачем підакцизної продукції, коли він приймає рішення щодо її придбання або не придбання [5].

Н. Атаманчук зазначає, що в останні роки відбувається поступова гармонізація податкового законодавства України із нормами Європейського союзу. Найбільш дискусійним питанням лишається акцизне оподаткування. Автор зауважує, що дотепер в наукових колах відсутня конкретна визначеність щодо розуміння сутності акцизного оподаткування. Ще однією з проблем акцизного оподаткування є спрямованість його на кінцевих споживачів підакцизної продукції без врахування їх споживчої спроможності.

Автор вважає за необхідне гармонізувати вітчизняне акцизне оподаткування з нормами ЄС та розширити перелік підакцизних товарів, зокрема додати до нього ювелірні вироби, витрати маркетингової діяльності виробників підакцизних товарів [1].

А. Коптєва та Є. Андрієнко досліджують проблематику становлення акцизного оподаткування тютюнового виробництва і зазначають, що податок повинен забезпечити з одного боку розвиток виробництва і збільшення товарообігу, а з іншого – слід звернути увагу на охорону здоров'я та відповідність нормам медичного та екологічного законодавства як України так і країн ЄС [21].

Отже, досліджуючи проблеми непрямого оподаткування бізнесу в Україні, можна зробити висновок про те, що непрямі податки з одного боку в значній мірі наповнюють державний бюджет, з іншого їх адміністрування потребує уваги науковців, практиків, законодавчої влади з метою вдосконалення.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Господарська діяльність будь-якого сільськогосподарського підприємства (товариства, фермерського, кооперативу) пов'язана з виробництвом, переробкою та реалізацію сільгосппродукції, допоміжної продукції, надання окремих видів послуг та ін.

Досліджуваним підприємством є суб'єкт підприємницької діяльності – приватна агрофірма ХХХХХ (далі – ПАФ ХХХХХ), яке знаходиться за адресою: м. Глобине, Кременчуцький район, Полтавська область.

Підприємство функціонує, дотримуючись вимог чинної нормативної бази, зокрема Конституції України, Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, інших законодавчих актів. Основним внутрішнім документом є Статут.

Згідно Статуту ПАФ ХХХХХ мета діяльності виражається як отримання прибутку від виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг як фізичним, так і юридичним особам.

Досягнення мети діяльності ПАФ ХХХХХ забезпечується здійсненням наступних видів діяльності:

- а) вирощування продукції рослинництва та тваринництва, її заготівля, переробка;
- б) надання робіт та послуг в сільському господарстві;
- в) заготівля шляхом закупки сільгосппродукції (рослинництва) у населення, селянсько-фермерських господарств та інших підприємств за готівковий та безготівковий розрахунок.

Для визначення основних напрямів діяльності ПАФ ХХХХХ проаналізуємо динаміку та структуру посівних площ – табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура посівних площ ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр.

Вид культур	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн.	у % до суми	сума, тис. грн.	у % до суми	сума, тис. грн.	у % до суми	абсо- лютне, (+;-)	від- носне, %
Пшениця	102	9,7	257	24,6	188,01	17,7	+86,01	+84,3
Ячмінь ярий	16,45	1,6	17,06	1,6	80,66	7,6	+64,21	У 4,9 р.
Кукурудза на зерно	322,9	30,6	339,42	32,5	338,18	31,8	+15,28	+4,7
Гречка	-	-	6	0,6	47,81	4,5	+47,81	х
Просо	-	-	1,48	0,1	101,97	9,6	+101,97	х
Соя	467,72	44,4	192,42	18,4	53,48	5,0	-414,24	-88,6
Соняшник	145,17	13,8	231,41	22,1	251,37	23,7	+106,2	+73,2
Інші технічні культури	-	-	-	-	1,2	0,1	+1,2	х
Разом	1054,24	100,0	1044,79	100,0	1062,68	100,0	+8,44	+0,8

Аналіз динаміки посівних площ показав, що загальна площа зросла на 8,44 га, або на 0,8 % за рахунок розширення посівних площ пшениці на 86,01 га (на 84,3 %), ячменю на 64,21 га (у 4,9 рази), кукурудзи на зерно на 15,28 га (на 4,7 %), соняшнику на 106,2 га (на 73,2 %). Крім того, протягом 2020-2021 рр. підприємство почало вирощувати гречку, просо та інші технічні культури, їх площа на кінець 2021 р. склала 47,81 га, 101,97 га та 1,2 га. Структурне розширення посівних площ відбулося за рахунок зниження посівної площі сої, у 2021 році порівняно з 2019 роком вона знизилася на 414,24 га, або на 88,6 %.

За рахунок зміни у структурі посівних площ, змінювалася і питома вага у загальній посівній площі. Зокрема, у 2019 році переважала частка сої – 44,4 % та кукурудзи на зерно – 30,6 %, у 2020 році відповідно кукурудзи на зерно – 32,5 % та пшениці – 24,6 %, у 2021 році кукурудзи на зерно – 31,8 % та соняшнику – 23,7 %. Частково зміна посівних площ пов'язана із виробничою стратегією та сівозмінами, чергування яких є відпочинком для ґрунту та складовою підвищення родючості.

Наявність та рух сільськогосподарської продукції ПАФ ХХХХХ представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка руху сільськогосподарської продукції ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр.

Роки	Обсяг продукції					
	проданої переробним підприємствам (рахунок 901)	переробленої на власних потужностях (рахунок 27)	реалізованої на ринках (рахунок 901)	витраченої на годівлю сільськогосподарських тварин (рахунок 232)	витраченої на посів (рахунок 231)	витраченої при зберіганні (рахунок 231 в межах природного убутку)
Пшениця						
2019	104		332		758	
2020	8656		249		701	1
2021	4822		96		1178	8
Кукурудза на зерно						
2019	33613		232			
2020	7597		101	20		85
2021	4143		113	2		
Ячмінь						
2019	148		88	1	45	3
2020	610		18		51	
2021	490		129		229	
Гречка						
2021	479				52	
Просо						
2019			23			
2020				16		
2021	2379			3	31	
Боби сої						
2019	9916				849	5
2020	5442				367	4
2021	2642				64	25
Соняшник						
2019	647	2	44			
2020	3433		7			21
2021	5113		19			36

Отже, ПАФ ХХХХХ використовує сільськогосподарську продукцію як для реалізації, так і для внутрішніх цілей. У розрізі каналів реалізації найбільшу частку продукції ПАФ ХХХХХ реалізує переробним підприємствам та на ринку.

Проаналізуємо у табл. 2.3 динаміку та структуру доходу від реалізації (без непрямих податків).

Таблиця 2.3

Динаміка та структура чистого доходу від реалізації сільськогосподарської продукції ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр.

Вид продукції	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн.	у % до суми	сума, тис. грн.	у % до суми	сума, тис. грн.	у % до суми	абсо- лютне, (+;-)	від- носне, %
Пшениця	178,1	0,9	4907,6	26,9	3524,4	14,5	+3346,3	У 19,8 р.
Ячмінь ярий	110,2	0,6	239,6	1,3	406,8	1,7	+296,6	У 3,7 р.
Кукурудза на зерно	11389,9	56,9	4109,8	22,5	3077,4	12,6	-8312,5	-73,0
Гречка	-	-	-	-	997,6	4,1	+997,6	х
Просо	14,2	0,1	-	-	1505	6,2	+1490,8	У 105 р.
Соя	7776,5	38,8	5604,1	30,7	4243,9	17,4	-3532,6	-45,4
Соняшник	548	2,7	3347	18,4	10566,4	43,3	+10018,4	У 19,3 р.
Вівці	-	-	5,3	0,0	1,9	0,0	+1,9	х
Мед натуральний	14,4	0,1	22,6	0,1	54,8	0,2	+40,4	У 3,8 р.
Разом	20031,3	100,0	18236	100,0	24378,2	100,0	+4346,9	+21,7

Загальна сума доходів від реалізації зросла на 4 млн 346,9 тис. грн, або на 21,7 % за рахунок продажу пшениці у 19,8 рази, ярого ячменю у 3,7 рази, проса у 105 рази, соняшник у 19,3 рази, меду натурального у 3,8 рази. Зниження доходу відмічено по кукурудзі на зерно на 73 % та сої на 45,4 %.

У структурі доходів ПАФ ХХХХХ, за рахунок зміни у структурі продукції, у 2019 році переважала частка кукурудзи на зерно 56,9 %, у 2020 році сої – 30,7 %, у 2021 році соняшнику – 43,3 %.

Облікову політику кожне підприємство визначає самостійно після проведення ретельного аналізу системи оподаткування, виду господарської діяльності, обсягів виробництва та кількості облікового персоналу. Облікова політика ПАФ ХХХХХ затверджена відповідним наказом. Відповідно до наказу що облік на підприємстві ведеться у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996, Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Плану рахунків, затвердженого Наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 р.

Облікові функції на досліджуваному підприємстві покладені на

бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером і штатом облікових працівників. Облік на підприємстві ведеться за автоматизованою формою з використанням програмного продукту «1С: Бухгалтерія. 8.3». Первинний облік здійснених господарських операцій ведеться у типових формах документів, які складаються на паперових носіях і дублюються в електронному вигляді. На підприємстві затверджено графік документообігу, який доведений до відома відповідних посадових осіб і підтверджений їх підписами.

ПАФ ХХХХХ є платником як загальнодержавних, так і місцевих податків, веде окремий облік, в якому відбувається групування інформації про базу оподаткування, визначення показників усіх форм податкової звітності. 13.04.2000 р. агрофірму взято на облік як платник податків у Головному Управлінні ДПС у Полтавській області, Глобинська ДПА, ідентифікаційний номер хххххх.

ПАФ ХХХХХ є підприємством, яке виробляє сільськогосподарську продукцію, має в оренді сільськогосподарські угіддя та доходи від реалізації продукції власного виробництва становить більше 75 % у структурі загальних доходів. Це є підставою для перебування досліджуваного підприємства на спрощеній системі обліку, звітності та оподаткування, а саме єдиний податок 4 групи.

В обліку непрямих податків на підприємстві керуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 (зі змінами та доповненнями), Податковим кодексом України, інструкціями та методичними рекомендаціями ДПС України в частині обліку ПДВ та акцизного податку. Під час здійснення реалізації продукції або надання послуг підприємство виписує податкову накладну з подальшою її реєстрацією в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Організація бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками ПАФ ХХХХХ – це специфічний елемент облікової політики, оскільки формує інформацію щодо розрахунків за податками, як у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, так і для цілей податкового

законодавства та складання податкової звітності. Головним фактором правильності ведення бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками ПАФ ХХХХХ є чітко визначена організація бухгалтерського обліку, що впливає на об'єктивність та достовірність розкриття інформації у фінансовій та податковій звітності.

Податкова звітність ПАФ ХХХХХ є кінцевою стадією організації бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками згідно з податковим законодавством, так як і фінансова звітність – організації бухгалтерського обліку підприємства. На нашу думку, є необхідність внести певні уточнення в Наказ про облікову політику підприємства. В частині організації обліку розрахунків за податками і платежами слід детальніше прописати права і обов'язки бухгалтерської служби щодо відображення операцій, які призводять до виникнення податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ, крім того, бажано уточнити перелік первинних документів, які можуть використовуватись при розрахунках з покупцями при визнанні доходу і виникненні зобов'язань зі сплати акцизного податку.

2.2. Облік оподаткування доходів юридичних осіб та відображення інформації у звітності

Досліджуване підприємство ПАФ ХХХХХ, як і будь-який суб'єкт підприємництва в Україні, виступає платником відповідних податків і платежів згідно з вимогами Податкового кодексу України.

Облік у системі оподаткування ПАФ ХХХХХ ведеться з метою формування своєчасної, повної й достовірної інформації про здійснені господарські операції платником податків протягом звітного податкового періоду з метою оподаткування, а також забезпечення користувачів інформацією для контролю за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю перерахування податків і зборів до відповідних бюджетів.

Основні елементи податкової системи на рівні підприємства представлено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Податкова система підприємств та її складові

ПАФ ХХХХХ знаходиться на спрощеній системі оподаткування. Тому оподаткування доходів ПАФ ХХХХХ пов'язане перш за все з нарахуванням та сплатою ПДВ.

Процес формування облікової політики розрахунків за ПДВ слід здійснювати у кілька етапів (рис. 2.2).

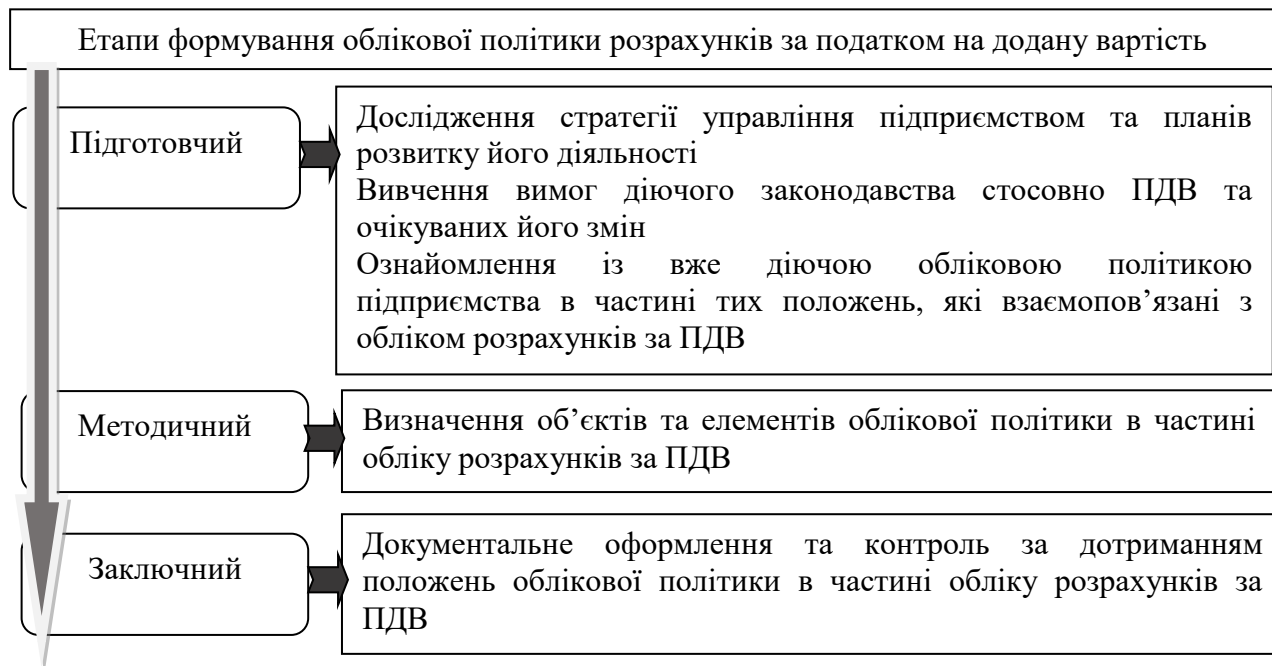

Рис. 2.2. Етапи формування облікової політики розрахунків за ПДВ

Для узагальнення інформації про розрахунки ПАФ ХХХХХ за всіма

видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників ПАФ ХХХХХ, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету призначено рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Рахунок балансовий, пасивний, призначений для обліку поточних зобов'язань – табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Субрахунок до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами»

ПАФ ХХХХХ

Субрахунок	Порядок застосування
641 (для теми дослідження 641.1 - аналітичний рахунок для здійснення розрахунків за ПДВ)	ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства (ПДВ, ПДФО, ВЗ та інші податки)
643 «Податкові зобов'язання»	Для ПАФ ХХХХХ використовується у випадках: отримання ПАФ ХХХХХ коштів від покупців (замовників) в оплату реалізованої продукції, виконаних робіт, послуг, інших ТМЦ. На субрахунку 643 у ПАФ ХХХХХ ведеться облік суми ПДВ, визначену, виходячи із суми попередньої оплати за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)
644 «Податковий кредит»	Для ПАФ ХХХХХ використовується у випадках: здійснення попередньої оплати до придбання ТМЦ, робіт і послуг. На субрахунку 644 ведеться облік суми ПДВ, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання

Наприклад, ПАФ ХХХХХ для виробничих потреб погодило придбати матеріальні цінності (засоби захисту рослин) на умовах попередньої оплати на суму 132500 грн. (з урахуванням ПДВ), крім того згідно договору купівлі продажу № 223-18Р-22 планується реалізація продукції на умовах передоплати на суму 700013 грн. Виконання умов передоплати при реалізації та придбанні в обліку відображається наступною кореспонденцією рахунків:

1) перераховано аванс за матеріальні цінності: Дт 371 Кт 311 132500 грн, Дт 641 Кт 644 22083,33 грн;

2) на поточний рахунок згідно виписки банку надійшов аванс: Дт 311 Кт 681 700013 грн, Дт 643 Кт 641 116668,83 грн.

Тобто, об'єктом оподаткування ПАФ ХХХХХ є операції з: постачання

продукції (продукція зернових та технічних культур), місце постачання яких розташоване на території господарства.

Податковим зобов'язанням для ПАФ ХХХХХ є загальна сума ПДВ, нарахована в звітному (податковому) періоді. Важливим для обліку податкового зобов'язання є дата виникнення, якими можуть бути: дата зарахування коштів від покупців на банківський рахунок ПАФ ХХХХХ як оплата продукції або виконаних робіт, або дата відвантаження сільськогосподарської продукції чи складання акту виконаних робіт.

Податкові зобов'язання з податку на додану вартість у ПАФ ХХХХХ виникають при реалізації продукції, робіт, послуг. На суму податку на додану вартість підприємство зменшує дохід від реалізації – рис. 2.3.

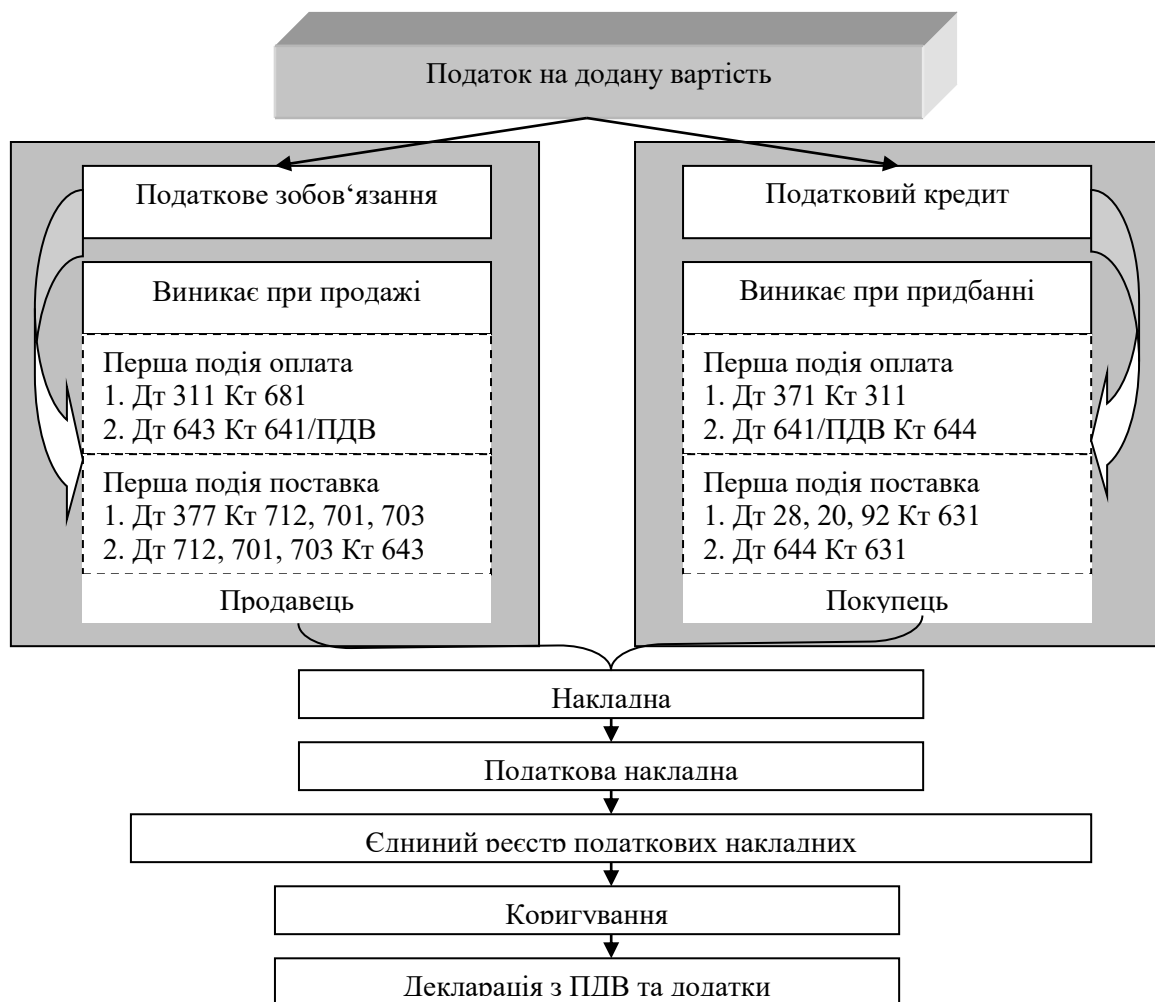

Рис. 2.3. Документальний порядок відображення ПДВ в бухгалтерського обліку ПАФ ХХХХХ

У ПАФ ХХХХХ оподаткування операцій з реалізації продукції, робіт та

послуг здійснюється за ставками: 20 % - постачання великої рогатої худоби, свиней та овець, молока, жита, вівса, насіння льону, олійних культур, цукрових буряків; 14 % - для операцій з постачання пшениці та жита (меслин), ячменю, кукурудзи, соєвих бобів, свиріпи або ріпаку, соняшнику.

Порядок оформлення первинних документів, що підтверджують факт відвантаження залежить від умов реалізації:

1. Передоплата: Рахунок вхідний від ПАФ ХХХХХ → Виписка банку (Дт 311 Кт 681) → Податкова накладна (Дт 643 Кт 641) → Видаткова накладна (Дт 361, 377 Кт 701, Дт 701 Кт 643, Дт 361 Кт 681).

Розглянемо приклад ПАФ ХХХХХ заключила договір з ПП «Олія-Глобино», кількість товару соняшник 10000 ц на суму 998 грн/ц., собівартість 1 ц – 635,2 грн. Умова – передоплата.

Типова кореспонденція рахунків при попередній оплаті покупцями вартості продукції наведена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку процесу реалізації продукції та розрахунків з покупцями ПАФ ХХХХХ на умовах попередньої оплати

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Надійшла передоплата від ПП «Олія-Глобино»	311	681	9 980 000
Відображене податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	1 663 333,33
Нараховано дохід від реалізації соняшнику	361	7015	9 980 000
Списано ПДВ	7015	643	1 663 333,33
Списано собівартість соняшнику	9015	275	6 352 000
Заключна операція	681	361	9 980 000
Списано на фінансовий результат:			
собівартість реалізованої продукції	791	9015	6 352 000
дохід від реалізації соняшнику	7015	791	8 316 666,67

2. Післяоплата: Видаткова накладна (Дт 361, 37 Кт 701) → Податкова накладна (Дт 701 Кт 641) → Виписка банку (Дт 311 Кт 361, 37). Крім того, використовується часткова оплата або бартер.

Порядок відображення операцій з обліку процесу реалізації з

післяоплатою ПАФ ХХХХХ наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Відображення на рахунках бухгалтерського процесу реалізації продукції
ПАФ ХХХХХ на умовах післяоплати**

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Реалізовано готову продукцію (зерно кукурудзи) за контрактною вартістю	361	7013	12000,00
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	7013	641	1 473,68
Списана собівартість реалізованої кукурудзи	9013	274	8000,00
Надійшла на поточний рахунок оплата від покупця	311	361	12000,00
Списано дохід (кредитове сальдо субрахунку 7013) на фінансові результати підприємства	7013	791	10000,00
Списано собівартість реалізованої кукурудзи на фінансові результати	791	9013	8000,00

В процесі господарської діяльності нарахування доходів та їх оподаткування ПДВ здійснюється і по інших операціях, зокрема, реалізація працівникам чи фізичним особам продукції та виконання робіт за готівку, передача майна у оренду, розрахунками з підзвітними особами та іншими кредиторами. Порядок їх відображення в обліку представлено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Відображення на рахунках бухгалтерського процесу операцій з оподаткування доходів
ПАФ ХХХХХ**

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
Фесенко В. І. звернувся до ПАФ ХХХХХ щодо надання послуг по обробітку присадибної ділянки – 6 соток. Грошові кошти внесені в касу – 600 грн. в т.ч. ПДВ.			
Отримано готівку від фізичної особи Фесенко В. І. як плату за надання послуг	301	703	600
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	703	641	100
ПАФ ХХХХХ Реалізовано сільгосппродукцію (зерно кукурудзи) в рахунок оплати праці Ковтун В. П.			
Вартість виданого зерна кукурудзи Ковтун В. П. відноситься в рахунок його оплати праці.	661	701	9000
Нарахована сума податку на додану вартість.	701	641	1 105,26

Продовж. табл. 2.7

1	2	3	4
ПАФ ХХХХХ реалізовано продукцію (мед) на ринку			
Оприбутковується отримана виручка за продану продукцію	372	701	2400
Нараховується сума податку на додану вартість	701	641	400
Облік операції по отриманню запасів в обмін на неподібні активи (ПАФ ХХХХХ відправлено олію, отримано добрива від ТОВ «Хімагростеп»).			
Списується продукція – олія - відправлена в обмін на мінеральні добрива	901	27	3000
Відображено суму отриманої виручки за олію	36	701	6000
Нараховується ПДВ (податкове зобов'язання)	701	641	1000
Оприбутковуються мінеральні добрива, отримані в обмін від ТОВ «Хімагростеп»	208	631	5000
Обліковано ПДВ (податковий кредит)	641	631	1000
Закриваються розрахунки по обміну з ТОВ «Хімагростеп»	631	361	6000
Реалізація залишків малоцінних та швидкозношуваних предметів			
Нарахована виручка за реалізовані МШП	377	712	9120
Нараховано податок на додану вартість	712	641	1520
Операційна оренда			
Згідно договору з ТОВ «Коровай» щоквартально нараховується орендна плата за оренду приміщення пекарні	377	713	1200
Нараховано податок на додану вартість.	713	641	200
Збільшення суми компенсації після поставки готової продукції			
Відвантажено продукцію покупцю – ТОВ «Пороги-Олійниця»	361	701	12000
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	701	641	2000
Підписано угоду щодо збільшення ціни продукції	361	701	4800
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ, складено розрахунок коригування	701	641	800
Отримано оплату від ТОВ «Пороги-Олійниця»	311	361	16800
Касовий метод нарахування ПДВ			
ПАФ ХХХХХ надано комунальні послуги споживачам на суму 120 000 грн. (ПДВ – 20 000 грн.), із них оплачено послуг на суму 84 000 грн. (ПДВ – 14 000 грн.).			
ПАФ ХХХХХ придбано послуги у сторонніх організацій на суму 96 000 грн. (ПДВ – 16 000 грн.), з них оплачено 72 000 грн. (ПДВ – 12 000 грн.)			
ПАФ ХХХХХ отримано послуги у сторонніх організацій	23	631	80000
Відображено розрахунки за податковим кредитом з ПДВ	644	631	16000
Оплачено вартість отриманих послуг	631	311	72000
Відображено податковий кредит за наявності зареєстрованої податкової накладної	641	644	12000
ПАФ ХХХХХ надано послуги споживачам	361	703	120000
Відображено розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ	703	643	20000
Отримано оплату від споживачів	311	361	84000
Нараховано податкові зобов'язання, складено податкову накладну	643	641	14000
Повернення товару покупцем.			
ТОВ «Зернотрейд» відвантажено продукцію на суму 18000 грн. (ПДВ – 3000 грн.). Собівартість реалізації – 11000 грн. Частину продукції на суму 6000 грн. (ПДВ – 1000 грн.) було повернуто за згодою сторін			

Продовж. табл. 2.7

1	2	3	4
Облік у ПАФ ХХХХХ			
Відвантажено продукцію ТОВ «Зернотрейд»	361	702	18000
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	3000
Списано собівартість продукції	901	27	11000
Отримано частину продукції від ТОВ «Зернотрейд», зменшено дохід методом «сторно» 361 702 60000	(361)	(701)	(6000)
Зменшено податкові зобов'язання з ПДВ методом «сторно», складено розрахунок коригування, який зареєстрований ТОВ «Зернотрейд» 702 641 10000	(702)	(641)	1000
ПАФ ХХХХХ реалізовано ТОВ «Веселка» продукцію за ціною нижче бази оподаткування. Звичайна ціна продукції складає 240 грн. (ПДВ – 400 грн.), а договірна вартість – 1800 грн. (ПДВ – 300 грн.).			
Відвантажено продукцію ТОВ «Веселка»	361	701	1800
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ: на договірну вартість (складено податкову накладну на ТОВ «Веселка»)	701	641	300
на суму перевищення звичайної ціни над договірною вартістю	949	641	100

Податковим періодом для податку на додану вартість у ПАФ ХХХХХ є один календарний місяць. Розрахунки з бюджетом у ПАФ ХХХХХ здійснюється через електронний рахунок - табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Відображення на рахунках бухобліку ПАФ ХХХХХ розрахунків з бюджетом за ПДВ

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
ПАФ ХХХХ поповнив електронний рахунок в казначействі з поточного банківського рахунку	315	311	100000
Після подання декларації ПАФ ХХХХХ з електронного рахунку списано до бюджету сума ПДВ за декларацією	641	315	75000

Інформація про стан розрахунків з бюджетом за податками та платежами у ПАФ ХХХХХ відображається майже у всіх формах фінансової звітності.

ПАФ ХХХХХ, що перебуває на спрощеній системі оподаткування у складі річного фінансового звіту подає наступні форми:

- ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;

- ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- ф. № 4 «звіт про власний капітал»;
- ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Взаємозв'язок між субрахунками з обліку розрахунків з ПДВ і статтями звіту про фінансовий стан ПАФ ХХХХХ проілюстровано на рис. 2.4.

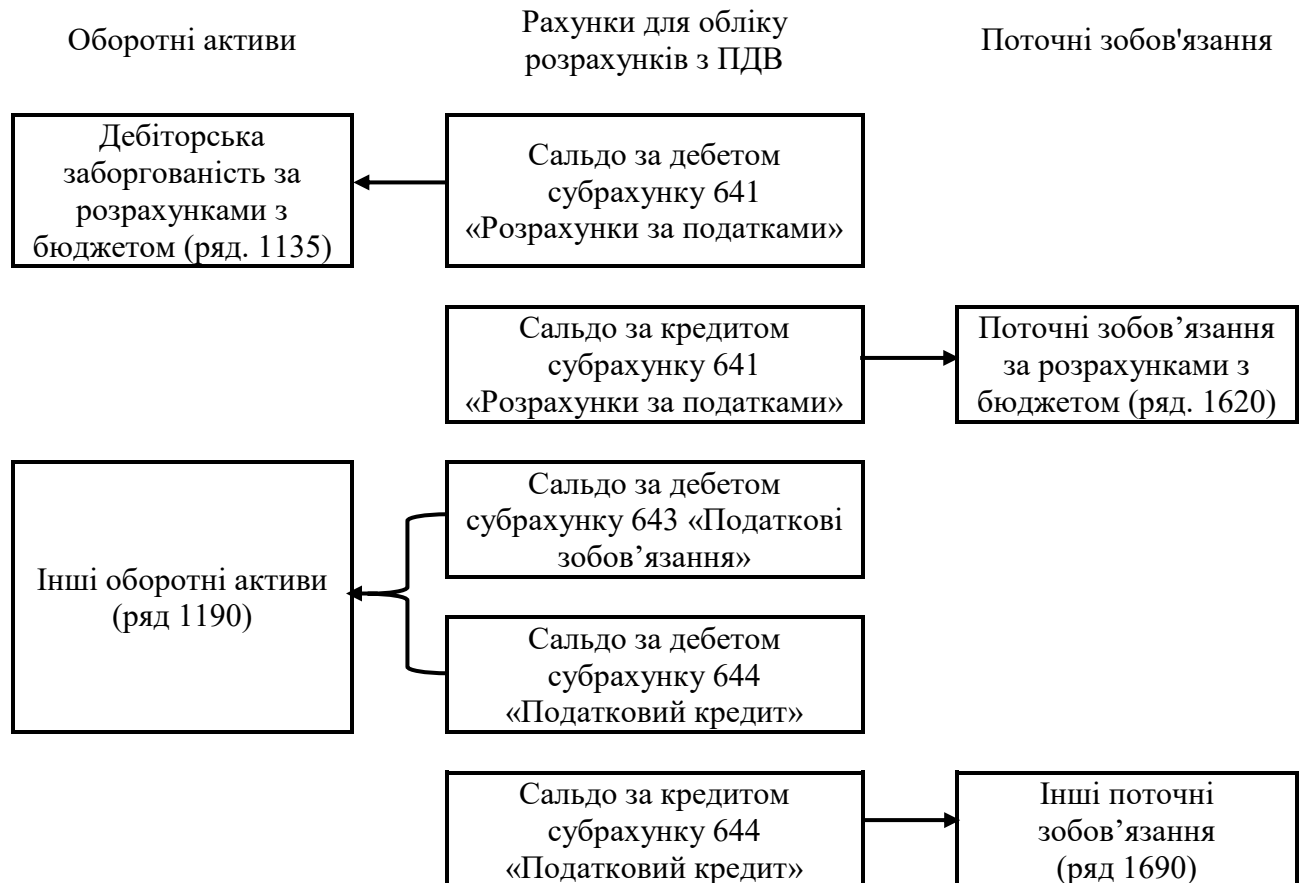

Рис. 2.4. Взаємозв'язок між субрахунками з обліку розрахунків з ПДВ і статтями балансу (звіту про фінансовий стан)

Відображення інформації про отримані протягом звітного періоду доходи ПАФ ХХХХХ наводиться у ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід» у розділі 1 «Фінансові результати» в розрізі наступних статей:

- 2000 – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- 2120 – інші операційні доходи;
- 2200 – дохід від участі в капіталі;
- 2220 – інші фінансові доходи;

- 2240 – інші доходи.

Дані про стан заборгованості ПАФ ХХХХХ перед бюджетом зі сплати податків можна побачити у ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у третьому розділі пасиву по статті 1620 на початок і кінець звітного періоду. Крім того, у ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів» у розділі 1 «Рух коштів у результаті операційної діяльності» по статті 3115 відображають суми грошових коштів, витрачених на сплату податків та зборів.

Звіт про рух грошових коштів ПАФ ХХХХХ відображає надходження і вибуття грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді. Інформації про розрахунки з бюджетом за податками та платежами відображається у складі операційної діяльності - табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Облікове забезпечення формування розділу I Звіту про рух грошових коштів у частині розрахунків з бюджетом ПАФ ХХХХХ, 2021 р.

Рядок	Показник	Облікова інформація	Сума, тис. грн.
	Надходження від:		
3005	повернення податків і зборів	Дт 31 Кт 64	-
3006	у тому числі ПДВ	Дт 31 Кт 64 (аналітичний рахунок ПДВ)	-
	Витрачання на оплату:		
3115	зобов'язань з податків і зборів	Дт 64 Кт 30, 31	5231
	у тому числі:		
3116	з податку на прибуток	Дт 64 (у частині податку на прибуток) Кт 31, 30	-
3117	з податку на додану вартість	Дт 64 (у частині ПДВ) з Кт 31, 30	2501
3118	з інших податків і зборів	Дт 64, 65 з Кт 31, 30 (крім сум ПДВ, податку на прибуток, страхових внесків)	2730

Іншим видом звітності ПАФ ХХХХХ, що є більш інформаційною та значущою для підприємств, є звітність за податками. Її інформація відображає користувачам нараховані податкові платежі, правильність використання бази обчислення податків, методів їх нарахування, сплату або регулювання заборгованості платника податків за таким податком.

Декларація з ПДВ подається ПАФ ХХХХХ, яке зареєстровано платником цього податку, щомісячно. В податковій декларації з ПДВ ПАФ ХХХХХ зазначаються дані, вказані в складеній на підставі первинних документів податковій накладній та Реєстру податкових накладних – табл. 2.10 та 2.11.

Таблиця 2.10

Розділ І. Податкові зобов'язання

№ з/п	Покупець (індивідуальний податковий номер або умовний ПІН)	Податкова накладна			Обсяг постачання (без ПДВ)	Сума податку на додану вартість		
		дата	номер	ознака здійснення с/г операцій*		основна ставка	ставка 7 %	ставка 14 %
За операціями на митній території України, що оподатковуються податком на додану вартість за основною ставкою та ставками 7 % і 14 %:								
1	0235864862	02.06.2022	1		1313333,33	262666,7		
2	0235164862	12.06.2022	2		16883,08		2363,631	
3	0231364862	14.06.2022	3		8370,89		1171,925	
4	0235825862	18.06.2022	4		3112,20	622,44		
5	0235864772	25.06.2022	5		16588,27		2322,358	
6	0235864860	28.06.2022	6		8981,58	1796,32		
Усього за звітний (податковий) період						265085,4	5857,914	

Таблиця 2.11

Розділ ІІ. Податковий кредит

№ з/п	Постачальник (індивідуальний податковий номер)	Податкова накладна			Обсяг постачання (без ПДВ)	Сума ПДВ		
		період складання	ознака касового методу**	ознака здійснення с/г операцій*		основна ставка	ставка 7 %	ставка 14 %
1	2356023618	02.06.2022			7250	1450		
2	2356023619	04.06.2022			41855,8	8371,16		
3	2356023620	04.06.2022			57100	11420		
4	2556023618	10.06.2022			175416	35083,20		
5	4456023618	11.06.2022			7072,59	1414,52		
6	1656023618	15.06.2022			2193,43	438,69		
7	4156023618	15.06.2022			1702,48	340,50		
8	4856023618	16.06.2022			1400	280		
9	5056023618	17.06.2022			990,82	198,16		
10	2347023618	21.06.2022			1526,50	305,30		
11	2356773618	22.06.2022			33817,94	6763,59		
12	2356028818	23.06.2022			666,67	133,33		
13	2300023618	25.06.2022			100	20		
14	2356047618	25.06.2022			241,67	48,33		
15	2456315018	26.06.2022			254,11	50,82		
Усього за звітний (податковий) період						66317,60		

Умовно декларацію з ПДВ можна поділити на 4 частини – табл. 2.12.

Перша частина – загальна, в якій надається характеристика платника, його назва, юридична адреса, індивідуальний податковий номер платника ПДВ, звітний період.

Друга умовна частина – податкове зобов'язання з ПДВ. В цій частині відображаються всі операції, внаслідок яких у платника виникають податкові зобов'язання з ПДВ на загальних підставах, які оподатковуються за ставкою 7%, 14% та ті, які звільнені від оподаткування або ставка податку становить 0%. Наприкінці цієї частини визначається загальна сума податкового зобов'язання з ПДВ за звітний місяць.

Третя умовна частина декларації відображає операції, внаслідок яких у платника виникає право на податковий кредит з ПДВ.

У четвертій умовній частині відбувається порівняння визначених сум податкового зобов'язання та податкового кредиту за звітний період і проводиться остаточний розрахунок або суми податкового зобов'язання, яке має бути сплачене бюджет, або суми податкового кредиту, який підлягає поверненню платнику податків. При цьому, платник податку самостійно визначає, яким чином повинну відбутися відшкодування податкового кредиту – або шляхом повернення коштів на рахунки підприємства, або зарахуванням суми податкового кредиту в погашення податкового зобов'язання наступних звітних періодів.

Пподаткову декларацію з ПДВ керівник підприємства та головний бухгалтер.

Приклад відображення інформації про ПДВ у додатку 1 до Податкової декларації з ПДВ та безпосередньо Декларації представлено нижче.

Платники акцизного податку щомісячно подають Декларацію акцизного податку до 20-го числа місяця, наступного за звітним. Декларація акцизного податку складається із загальної частини, яка містить характеристику платника податку, його юридичну адресу, вид діяльності та інші обов'язкові реквізити платника, шести розділів, додатків, в яких відбувається нарахування акцизного

податку залежно від виду діяльності платника та окремого розділу, який заповнюється контролюючим органом після отримання податкової декларації.

Таблиця 2.12

Податкова декларація з податку на додану вартість (витяг), грн

Код рядка	Код додатка	I. ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	Обсяги постачання (без ПДВ)	Сума ПДВ
			колонка А	колонка Б
1		Операції на митній території України, що оподатковуються за основною ставкою та ставками 7 % і 14 %, крім ввезення товарів на митну територію України:	х	х
1.1	Д1	операції, що оподатковуються за основною ставкою	1325427,11	265085,4
1.2	Д1	операції, що оподатковуються за ставкою 7 %		
1.3	Д1	операції, що оподатковуються за ставкою 14 %	41842,24	5857,914
			
9		Усього податкових зобов'язань (сума значень рядків (1.1 + 1.2 + 1.3 + 4.1 + 4.1.1 (-/+) + 4.2 + 4.2.1 (-/+) + 4.3 + 4.3.1 (-/+) + 6.1 (-/+) + 6.2 (-/+) + 7 (-/+) + 8) колонки Б)	х	270943,3

Продовж. табл. 2.12

Код рядка	Код додатка	II. ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ	Обсяги придбання (без ПДВ)	Дозволений податковий кредит
			колонка А	колонка Б
10		Придбання (виготовлення, будівництво, спорудження, створення) товарів/послуг та необоротних активів на митній території України	х	х
10.1	Д1	з основною ставкою	331588	66317,60
10.2	Д1	зі ставкою 7 %		
10.3	Д1	зі ставкою 14 %		
			
17		Усього податкового кредиту (сума значень рядків (10.1 + 10.2 + 10.3 + 11.1 + 11.2 + 11.3 + 12 + 13.1 (-/+) + 13.2 (-/+) + 14 (-/+) + 15 (-/+) + 16 (-/+) колонки Б))	х	66317,60

Продовж. табл. 2.12

Код рядка	Код додатка	III. РОЗРАХУНКИ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД	Сума ПДВ
18	-	Позитивне значення різниці між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту поточного звітного (податкового) періоду (рядок 9 - рядок 17 декларації) (позитивне значення), яке сплачується до державного бюджету	204625,74
19	-	Від'ємне значення різниці між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту поточного звітного (податкового) періоду (рядок 17 - рядок 9 декларації) (позитивне значення)	

При складанні декларації акцизного податку платник заповнює лише той розділ, який відповідає його діяльності. Так, у розділі А розраховується акцизний податок із спирту етилового та інших алкогольних напоїв міцністю більше 8,5 % об'ємних одиниць; у розділі Б визначається податкове зобов'язання з тютюнових виробів та тютюну; у розділі В розраховується зобов'язання з реалізації пального; розділ Г визначає зобов'язання з автомобілів легкових, кузовів та причепів, мотоциклів; у розділі Д розраховують зобов'язання з продажу підакцизних товарів в роздріб, а також зобов'язання виробників з продажу підакцизних товарів; розділ Е містить розрахунок зобов'язань з реалізації електричної енергії.

Разом з декларацією подаються Додатки 1-16, які відображають спеціальні умови нарахування акцизного податку. Декларацію підписують керівник підприємства та особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Як показує дослідження, однією з першочергових статей витрат поряд з вартістю виробництва, витратами на оплату праці, є податки і збори. Зменшуючи податки і збори, можна досягти більшої прибутковості. Тому, на нашу думку, потання податкового планування є важливою складовою податкового менеджменту підприємств.

Розглянемо на прикладах важливість податкового планування та ефект від його застосування.

ПАФ ХХХХХ планує здійснити відвантаження олії ТОВ «Крос» на суму 240 000 грн (враховуючи ПДВ), собівартість олії складає 95 000 грн. (в т.ч. ПДВ). Визначимо напрямки оптимізації податку на прибуток для даної операції та складемо проект податкового планування.

1. Обчислюємо суму податкових зобов'язань із податку на прибуток підприємств і ПДВ у базовому варіанті:

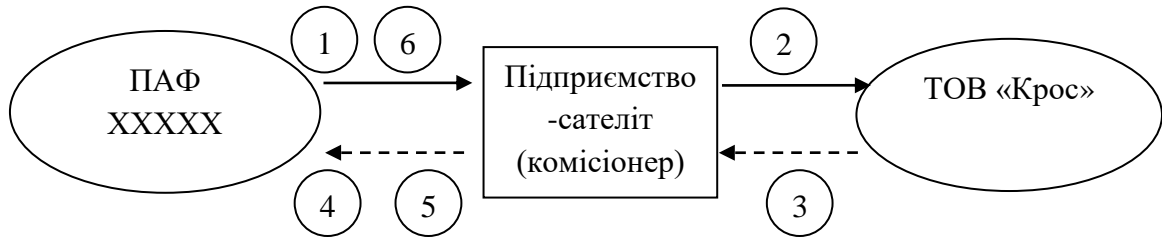
1) сума податку на прибуток складе: $(240000 \text{ грн} / 1,2 - 95\ 000 \text{ грн} / 1,2) \times 18\ \% = 33150 \text{ грн};$

2) сума податкових зобов'язань із ПДВ дорівнює: $240000 \text{ грн} / 6 - 95\ 000$

грн / 6 = 24166,67 грн.

2. Оптимізувати суму податку на прибуток можливо за рахунок зміни форми угоди з договору купівлі-продажу на договір комісії з комісіонером, який є платником єдиного податку на третій групі, та сплачує єдиний податок за ставкою 3 % і є платником ПДВ.

3. Складаємо проект податкового планування (рис. 2.5).

1 – відвантаження олії за договором комісії в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ підприємству-сателіту ПАФ ХХХХХ;

2 – відвантаження олії за договором купівлі-продажу ТОВ «Крос» комісіонером в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

3 – отримання оплати від ТОВ «Крос» комісіонером в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

4 – отримання оплати від комісіонера комітентом-основним ПАФ ХХХХХ у сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

5 – виставляння рахунку за комісійні послуги комісіонером ПАФ ХХХХХ на суму 8210 грн з урахуванням ПДВ;

6 – оплата рахунку за комісійні послуги комісіонеру ПАФ ХХХХХ на суму 8210 грн з урахуванням ПДВ.

Рис. 2.5. Топологія податкової схеми

З рис. 2.5 видно, що в проекті ПАФ ХХХХХ реалізує олію за реальною продажною вартістю в сумі 240000 грн з ПДВ ТОВ «Крос» через сателіта-комісіонера.

За надані послуги комісіонер виставляє рахунки на суму 8 210 грн з ПДВ або 6 841,67 грн без ПДВ, яку комісіонер відносить до складу витрат. У результаті ця сума «осідає» на структурі-сателіті й обкладається замість податку на прибуток 3 % єдиним податком.

2. Склад ресурсів, необхідних для практичної реалізації схеми.

Припустимо, що до складу ресурсів, необхідних для практичної реалізації схеми належать тільки витрати в грошовій формі на:

– державну реєстрацію структур-сателітів (1 000 грн);

– пошук і матеріальне заохочення засновників структур-сателітів (1 000 грн);

– ведення документації структур-сателітів (зарплата директора та бухгалтера тощо – 2 000 грн).

3. Обмеження проекту – відсутні.

4. Ризики проекту: організаційні – можливість не знаходження засновників для реєстрації структури-сателіта. За експертними оцінками вірогідність виникнення цього ризику оцінюється як 0,1, збитки при цьому будуть відсутні. законодавчі – можливість зміни законодавчих актів, що регулюють оподаткування юридичних осіб-платників єдиного податку. Ці ризики обумовлені двома чинниками.

Перший чинник: можливість скасування спрощеної системи оподаткування. За експертними оцінками його значення 0,1, збитки – витрати на реєстрацію сателітів – 2 000 грн.

Другий чинник: зміна законодавчих актів, що регулюють порядок застосування спрощеної системи оподаткування, зокрема, ставки єдиного податку та граничних обмежень. Вірогідність виникнення цього чинника за експертними оцінками визначається як 0,01, збитки – 2 000 грн.

5. Математична модель розрахунку економічного ефекту проекту:

Економічний ефект від оптимізації податку на прибуток (Е1) за проектом може бути розрахований за формулою:

$$E = KB / 1,2 \times (0,18 - 0,03) = 0,125 \times KB \quad (2.1)$$

де KB1 – сума комісійної винагороди з ПДВ, грн.

За таких умов показник економічного ефекту складе: $E = 0,125 \times 82\,100$ грн = 10 262,50 грн.

Економічний ефект від реалізації проекту №1 (ЕФ) можна визначити за формулою:

$$EФ = E - ДР \quad (2.2)$$

де ДР – додаткові витрати, пов'язані з реалізацією проекту, грн.

За даними прикладу економічний ефект від реалізації проекту складе:

$$ЕФ = 10\,262,50 \text{ грн} - 4\,000 \text{ грн} = 6\,262,50 \text{ грн.}$$

Наведені нами рекомендації мають практичний характер та запропоновані до впровадження на підприємствах.

Отже, дослідивши основні положення обліку розрахунків за податком на додану вартість можна зробити висновок:

1. Своєчасний, правильний бухгалтерський облік розрахунків за ПДВ за нормами податкового законодавства та Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку має велике значення для об'єктивного відображення на синтетичних та аналітичних рахунках руху та наявності зобов'язань, пов'язаних з її виникненням.

2. Своєчасні та правильні записи на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, пов'язаних з розрахунками за ПДВ дають змогу накопичувати інформацію, необхідну для складання фінансової та податкової звітності.

3. При веденні податкового обліку ПАФ ХХХХХ дотримується всіх норм податкового законодавства, вчасно подає податкову звітність та перераховує до бюджету обов'язкові платежі. Зокрема, станом на 1.11.2022 року досліджуване підприємство не мало податкового боргу.

4. Податкове планування за умови його правильної організації дає можливість звести до мінімуму податкові зобов'язання, максимально збільшити прибуток та ефективно керувати грошовими потоками, що, як наслідок, сприяє поліпшенню ліквідності на підприємстві.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Важливою є побудова адекватної системи показників оцінки, які всебічно характеризують ефективність використання усіх видів ресурсів, ефективність політики ціноутворення, ефективність політики формування та використання прибутку.

Фінансовий стан підприємства - поняття дуже широке. Для характеристики його в економічній літературі використовуються певні критерії.

Результати аналізу фінансово-економічного стану підприємства виступають одним із найважливіших факторів у прийнятті управлінських рішень.

За допомогою фінансових звітів ПАФ ХХХХХ проведемо аналіз ряду об'єктів, серед яких: аналіз динаміки та структури майна і джерел формування капіталу, показників фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності та інші.

Аналіз майна ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр. починається з аналізу складу, структури та динаміки загального капіталу (табл. 3.1). Аналіз майнового стану показав, що у 2021 році вартість майна ПАФ ХХХХХ порівняно з 2019 роком зросла на 15 млн. 957 тис. грн. або на 50,9%. Вартість необоротних активів, яка представлена основними засобами, знизилась на 557 тис. грн., або на 3%.

Вартість оборотних активів ПАФ ХХХХХ збільшилась у 2021 році

порівняно з 2019 роком на 16 млн. 514 тис. грн., або у 2,3 рази.

Таблиця 3.1

**Динаміка та структура майна ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр.
(станом на кінець року)**

Види активів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Майно – всього	31345	100,0	31474	100,0	47302	100,0	+15957	+50,9
1. Необоротні активи	18347	58,5	17328	55,1	17790	37,6	-557	-3,0
1.1. Основні засоби	18265	58,3	17244	54,8	16371	34,6	-1894	-104
2. Оборотні активи	12998	41,5	14146	44,9	29512	62,4	+16514	У 2,3 р.
2.1. Запаси	9504	30,3	11357	36,1	20947	44,3	+11443	У 2,2 р.
2.1.1. Вироб- ничі запаси	178	0,6	162	0,5	2555	5,4	+2377	У 14,4 р.
2.1.2. Незавер- шене виробництво	993	3,2	857	2,7	1955	4,1	+962	+96,9
2.1.3. Готова продукція	8333	26,6	10338	32,8	16437	34,7	+8104	+97,3
2.2. Поточні біологічні активи	13	0,0	19	0,1	42	0,1	+29	У 3,2 р.
2.3. Поточна дебіторська заборгованість	689	2,2	225	0,7	3069	6,5	+2380	У 4,5 р.
2.4. Грошові кошти	1002	3,2	941	3,0	3806	8,0	+2804	У 3,8 р.
2.5. Витрати майбутніх періодів	1727	5,5	1604	5,1	1573	3,3	-154	-8,9
2.6. Інші оборотні активи	63	0,2	-	-	75	0,2	+12	+19,0

Зростання відмічено у вартості запасів на 11 млн. 443 тис. грн., або у 2,2 рази, які представлені виробничими запасами, незавершеним виробництвом та готовою продукцією та товарами. Підвищення відмічено по вартості поточної дебіторської заборгованості на 2 млн. 380 тис. грн., або у 4,5 рази. Також

зростання відмічено по вартості грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 2 млн. 804 тис. грн., або у 3,8 рази. Вартість інших оборотних активів збільшилась на 12 тис. грн., або на 19%. Зменшилась вартість витрат майбутніх періодів на 154 тис. грн. або на 8,9%.

У структурі майна ПАФ ХХХХХ за 2019-2020 рр. переважає питома вага необоротних активів – 58,5%, 55,1%. У 2021 році – питома вага оборотних активів - 62,4%.

Динаміка та структура джерел формування капіталу ПАФ ХХХХХ відображено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Динаміка та структура джерел формування капіталу
ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)**

Види пасивів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Капітал – всього	31345	100,0	31474	100,0	47302	100	+15957	+50,9
1. Власний капітал	20407	65,1	22904	72,8	31318	66,2	+10911	+53,5
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	846	2,7	846	2,7	846	1,8	X	X
1.2. Нерозподілений прибуток	17691	56,4	20188	64,1	28602	60,5	+10911	+61,7
2. Зобов'язання і забезпечення	10938	34,9	8570	27,2	15984	33,8	+5046	+46,1
2.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	5167	16,5	2753	8,7	1504	3,2	-3663	-70,9
2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	5771	18,4	5817	18,5	14480	30,6	+8709	
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість	3073	9,8	579	1,8	1094	2,3	-1979	-64,4

Аналіз даних табл. 3.2 показав, що загальна сума капіталу досліджуваного підприємства у 2021 р. збільшилась порівняно з 2019 р. на 15

млн. 957 тис. грн. або на 50,9%. Сума власного капіталу підприємства зросла на 11 млн. 911 тис. грн. або на 53,5%, за рахунок зареєстрованого капіталу та нерозподіленого прибутку. Сума зобов'язань та забезпечень ПАФ ХХХХХ у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшилась на 5 млн. 46 тис. грн., або на 46,1% за рахунок суми довгострокових та поточних зобов'язань та забезпечень, які представлені поточною кредиторською заборгованістю.

У структурі пасивів ПАФ ХХХХХ протягом 2019 – 2021 рр. переважає питома вага власного капіталу підприємства – 65,1%, 72,8% та 66,2%.

Одним з таких критеріїв є прибутковість підприємства, яка залежить від доходів та витрат ПАФ ХХХХХ.

Отже, у наступних таблицях проаналізуємо динаміку та структуру доходів та витрат ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2020 рр.

Таблиця 3.3

Структура і динаміка доходів ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр.

Види доходів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. (+,-) до 2019 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсо- лютне, тис. грн	відносне, %
Чистий дохід від основної операційної діяльності	21156	97,6	19179	98,1	25557	96,2	+4401	+20,8
Інші операційні доходи	513	2,4	369	1,9	993	3,7	+480	+93,6
Інші доходи	-	-	-	-	4	0,1	+4	X
Усього	21669	100,0	19548	100,0	26554	100,0	+4885	+22,5

Отже, у 2021 році 96,2% доходів становить чистий дохід від основної операційної діяльності (товарів, робіт, послуг), 3,7% – доходи від іншої операційної діяльності та 0,1% - інші доходи. За період 2019 - 2021 рр. сума доходів від основної операційної діяльності збільшилась на 4 млн. 401 тис. грн. або на 20,8%. Доходи від іншої операційної діяльності характеризуються підвищенням на 480 тис. грн., або на 93,6%, інші доходи на 4 тис. грн.

В цілому у динаміці досліджуваних років доходи ПАФ ХХХХХ зросли у

2021 році порівняно з 2019 роком на 4 млн. 885 тис. грн. або на 22,5%.

Для ПАФ ХХХХХ основними факторами, які впливають на фінансові результати є чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг та собівартість реалізації.

Проведемо факторний аналіз чистого доходу від реалізації продукції, використавши інформацію про: середньорічну суму дебіторської заборгованості; середньорічну вартість оборотних активів; середньорічну вартість майна підприємства.

Таблиця 3.4

Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ПАФ ХХХХХ за 2019, 2021 рр.

Показник	Роки		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	2019	2021	абсолютне	відносне
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	21156	25557	+4401	+20,8
Середньорічна величина дебіторської заборгованості	426	1647	+1221	У 3,9 р.
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	49,662	15,517	-34,145	х
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	7	23	+16	У 3,2 р.

Модель факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАФ ХХХХХ:

$$\text{ЧД} = \text{ДЗ} \times \text{Кобдз}. \quad (3.1)$$

За даними табл. 3.4 проводиться розрахунок умовного значення результативного показника, тис. грн:

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = \text{ДЗ}_1 \times \text{Кобдз}_0. \quad (3.2)$$

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = 1647 \times 49,662 = 81793,31.$$

Загальна зміна (+;-) чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн:

$$\text{ЧД} = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_0 \quad (3.3)$$

$$\Delta \text{ЧД} = 25557 - 21156 = +4401,$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Суми дебіторської заборгованості:

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{дз}} = \text{ЧД}_{\text{ум}} - \text{ЧД}_0. \quad (3.4)$$

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{дз}} = 81793,31 - 21156 = +60637,31.$$

2. Коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості:

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{кодз}} = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_{\text{ум}}. \quad (3.5)$$

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{кодз}} = 25557 - 81793,31 = -56236,31.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta \text{ЧД} = \Delta \text{ЧД}_{\text{дз}} + \Delta \text{ЧД}_{\text{кодз}}. \quad (3.6)$$

$$\Delta \text{ЧД} = 60637,31 - 56236,31 = +4401.$$

Факторний аналіз чистого доходу ПАФ ХХХХХ показав: у 2021 році порівняно з 2019 роком за рахунок зниження коефіцієнта обертання дебіторської заборгованості на 34,145 пункти, чистий дохід від реалізації продукції знизився на 56 млн 236,31 тис. грн; сума середньорічної дебіторської заборгованості зросла протягом досліджуваних років на 1 млн 221 тис. грн., або у 3,9 рази, за рахунок цього чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг збільшився на 60 млн 637,31 тис. грн.; перевірка підтвердила правильність розрахунку.

За допомогою способу ланцюгових підстановок та табл. 3.5 визначимо вплив середньорічної вартості майна та ресурсівіддачі на зміну чистого доходу від реалізації продукції ПАФ ХХХХХ.

Таблиця 3.5

Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр.

Показник	Умовні позначення	Роки		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
		2019	2021	абсолютне	відносне
Середньорічна вартість майна, тис. грн	М	31763	39388	+7625	+24,0
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн	ЧД	21156	25557	+4401	+20,8
Ресурсівіддача, грн	РВ	0,67	0,65	-0,02	-2,6

Модель факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції

ПАФ ХХХХХ:

$$\text{ЧД} = \text{М} \times \text{РВ}. \quad (3.7)$$

За даними табл. 3.5 проводиться розрахунок умовного значення результативного показника, тис. грн:

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = \text{М}_1 \times \text{РВ}_0 \quad (3.8)$$

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = 39388 \times 0,67 = 26389,96.$$

Загальна зміна (+;-) чистого доходу (виручки) від реалізації ПАФ ХХХХХ склала 4 млн 401 тис. грн:

за рахунок факторів:

1. Середньорічної вартості майна:

$$\Delta \text{ЧД}_M = \text{ЧД}_{\text{ум}} - \text{ЧД}_0 \quad (3.9)$$

$$\Delta \text{ЧД}_M = 26389,96 - 21156 = +5233,96.$$

2. Ресурсовіддачі:

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{рв}} = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_{\text{ум}} \quad (3.10)$$

$$\Delta \text{ЧД}_{\text{рв}} = 25557 - 26389,96 = -832,96.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta \text{ЧД} = \Delta \text{ЧД}_M + \Delta \text{ЧД}_{\text{рв}} \quad (3.11)$$

$$\Delta \text{ЧД} = +5233,96 - 832,96 = +4401.$$

Факторний аналіз чистого доходу ПАФ ХХХХХ показав, що:

- за рахунок збільшення середньорічної вартості майна підприємства у 2021 році порівняно з 2019 роком на 7 млн 625 тис. грн, або на 24 %, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 5 млн 233,96 тис. грн;

за рахунок зниження ресурсовіддачі на 0,02 грн, або на 2,6 %, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зменшився на 832,96 тис. грн.

Модель факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАФ ХХХХХ:

$$\text{ЧД} = \text{ОА} \times \text{Коб}. \quad (3.12)$$

Таблиця 3.6

Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ПАФ ХХХХХ за 2019, 2021 рр.

Показник	Роки		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	2019	2021	абсолютне	відносне
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	21156	25557	+4401	+20,8
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	13080,5	21829	+8748,5	+66,9
Коефіцієнт обертання оборотних коштів	1,617	1,171	-0,447	x
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	223	307	+85	+38,1

За даними табл. 3.6 проводиться розрахунок умовного значення результативного показника, тис. грн.

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = \text{ОА}_1 \times \text{Коб}_0. \quad (3.13)$$

$$\text{ЧД}_{\text{ум}} = 21829 \times 1,617 = 35297,49.$$

Загальна зміна (+;-) чистого доходу (виручки) від реалізації $\Delta \text{ЧД} = 4$ млн 401 тис. грн.

у т.ч. за рахунок факторів:

1. Середньорічної вартості оборотних активів:

$$\Delta \text{ЧДоа} = \text{ЧД}_{\text{ум}} - \text{ЧД}_0. \quad (3.14)$$

$$\Delta \text{ЧДоа} = 35297,49 - 21156 = +14141,49.$$

2. Коефіцієнта обертання оборотних активів:

$$\Delta \text{ЧДко} = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_{\text{ум}}. \quad (3.15)$$

$$\Delta \text{ЧДко} = 25557 - 35297,49 = -9740,49.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta \text{ЧД} = \Delta \text{ЧД}_M + \Delta \text{ЧД}_{\text{рв}}. \quad (3.16)$$

$$\Delta \text{ЧД} = 14141,49 - 9740,49 = 4401.$$

Факторний аналіз чистого доходу ПАФ ХХХХХ показав, що:

- за рахунок зростання середньорічної вартості оборотних активів підприємства у 2021 році порівняно з 2019 роком на 8 млн 748,5 тис. грн, або на 66,9 %, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції зменшилася на 14 млн 141,49 тис. грн;

- за рахунок зменшення коефіцієнта обертання оборотних активів на 0,447 пункти, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції зменшилася на 9 млн 740,49 тис. грн.;

- перевірка підтвердила правильність розрахунку.

Таблиця 3.7

Динаміка та структура витрат і відрахувань

ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр.

Види витрат і відрахувань	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	15711	76,3	12822	75,2	12800	70,6	-2911	-18,5
Адміністративні витрати	3066	14,9	2717	15,9	3660	20,2	+594	+19,4
Витрати на збут	239	1,2	95	0,6	448	2,5	+209	+87,4
Інші операційні витрати	255	1,2	210	1,2	160	0,9	-95	-37,3
Фінансові витрати	1326	6,4	1203	7,1	1072	5,9	-254	-19,2
Інші витрати	-	-	4	0,0	-	-	х	х
Усього витрат	20597	100,0	17051	100,0	18140	100,0	-2457	-11,9

Аналіз витрат ПАФ ХХХХХ показав, що у 2021 р. порівняно з 2019 р. їх сума зменшилась на 2 млн. 457 тис. грн. або на 11,9%. Знизилась сума собівартості реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) на 2 млн. 911 тис. грн. або на 18,5%. Зменшилась сума інших операційних витрат на 95 тис. грн., або на 37,3%. Знизилась сума витрат від фінансової діяльності на 24 тис. грн. або на 19,2%. Збільшення відмічено по сумі адміністративних витрат на 594 тис. грн., або на 19,4% та витратах на збут – 209 тис. грн., або на 87,4%.

Проведемо аналіз показників структури джерел формування капіталу ПАФ ХХХХХ, використовуючи дані табл. 3.8.

Результати виконаних розрахунків свідчать про високий рівень фінансової стійкості ПАФ ХХХХХ за показниками структури джерел

формування капіталу.

Таблиця 3.8

**Показники структури джерел формування капіталу
ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр.**

Показники	Нормативне значення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+; -) 2021 р. до 2019 р.
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,651	0,728	0,662	+0,011
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,349	0,272	0,338	-0,011
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,536	0,374	0,510	-0,026
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	1,866	2,673	1,959	+0,094

Результати виконаних розрахунків свідчать про високий рівень фінансової стійкості ПАФ ХХХХХ за показниками структури джерел формування капіталу.

Так, значення коефіцієнта автономії вказує на те, що на кінець звітного року частка власного капіталу у валюті балансу становить 66,2%, це на 0,011 пункт більше порівняно з 2019 роком.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився відповідно з 0,349 до 0,338, що свідчить про підвищення рівня фінансової незалежності підприємства від кредиторів.

Позитивними також є показники фінансового ризику та фінансової стабільності. Зокрема, коефіцієнт фінансового ризику знизився з 0,536 у 2019 році до 0,510 у 2021, при нормативі <1.

Коефіцієнт фінансової стабільності протягом 2021 року є вище нормативного – на 0,959 пункти.

Використаємо дані табл. 3.9 для оцінки платоспроможності ПАФ ХХХХХ систему показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності.

Станом на 2021 рік коефіцієнт абсолютної ліквідності є вище нормативного на 0,063 пункти, тобто використавши грошові кошти підприємства мало змогу погасити поточні зобов'язання (на 1 грн поточних

зобов'язань припадало 0,26 грн. грошових коштів).

Таблиця 3.9

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності

ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2020 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.
		2019	2020	2021	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,174	0,162	0,263	+0,089
Проміжний коефіцієнт покриття	>0,7	0,304	0,200	0,480	+0,176
Загальний коефіцієнт покриття	$\geq 1,5$	2,252	2,432	2,038	-0,214

Проміжний коефіцієнт покриття є нижче нормативного у 2021 році на 0,220 пункти. Розрахований показник показав, що відповідно на 1 грн поточних зобов'язань припадало відповідно до 2021 року 0,48 грн. (при нормативі $\geq 0,7$).

Загальний коефіцієнт покриття є вище нормативного протягом 2021 року. На 1 грн. поточних зобов'язань у 2021 р. припадає 2,03 грн. оборотних активів підприємства (при нормативі $\geq 1,5$).

Отже, аналіз розрахованих показників, які характеризують фінансовий стан досліджуваного підприємства свідчать про його ліквідність та платоспроможність. Показники структури капіталу є вище нормативного значення та свідчать про те, що ПАФХХХХХ є фінансово стійкий фінансовий стан та є незалежним від кредиторів.

3.2. Аналіз структури та динаміки кредиторської заборгованості

Аналіз кредиторською заборгованістю має велике значення для підприємств, що функціонують. Кредиторська заборгованість - сума заборгованості підприємства кредиторам на певну дату, її складовими елементами є заборгованість за розрахунками з: постачальниками (за матеріальні запаси, основні засоби, нематеріальні активи); підрядчиками (за

роботи, послуги); вексями до сплати; персоналом (заробітна плата, відпускні, премія, лікарняні, матеріальна допомога та інші виплати); бюджетом і соціальними фондами (для ПАФ ХХХХХ - це ЄП 4 групи, ПДВ, ПДФО, військовий збір, екологічний податок, ЄСВ тощо); учасниками (засновниками); авансами отриманими; іншими кредиторами.

Джерела аналізу: №о 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Методи обробки економічної інформації при аналізі кредиторської заборгованості: метод групування; порівняння; системності та комплексності; графічний; економіко-математичні методи; моделювання; прогностичний.

Використавши дані фінансової звітності досліджуваного підприємства проаналізуємо динаміку та структуру зобов'язань ПАФ ХХХХХ у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Динаміка та структура зобов'язань та забезпечень ПАФ ХХХХХ
за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)**

Види зобов'язань	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1. Довгострокові зобов'язання	5167	62,7	2753	82,6	1504	57,9	-3663	-70,9
2. Поточні зобов'язання, в т.ч. за:	3073	37,3	579	17,4	1094	42,1	-1979	-64,4
товари, роботи, послуги	2105	68,5	34	5,9	640	58,5	-1465	-69,6
розрахунками з бюджетом	779	25,3	388	67,0	195	17,8	-584	-75,0
розрахунками зі страхування	39	1,3	32	5,5	52	4,8	+13	+33,3
розрахунками з оплати праці	150	4,9	125	21,6	207	18,9	+57	+38,0
Всього:	8240	100,0	3332	100,0	2598	100,0	-5642	-68,5

У 2021 р. порівняно з 2019 р. сума довгострокових зобов'язань зменшилась на 3 млн. 663 тис. грн., або на 70,9%. У 2021 р. порівняно з 2019 р. сума поточних зобов'язань зменшилась на 1 млн. 979 тис. грн. або на 64,4%. У

складі поточних зобов'язань зниження відмічено по таких складових: сумі заборгованості за товари, роботи та послуги на 1 млн. 465 тис. грн. або на 69,6%, за розрахунками з бюджетом на 584 тис. грн., або на 75%. Збільшення відмічено за розрахунками за страхуванням на 13 тис. грн. або на 33,3% та за розрахунками з оплати праці на 57 тис. грн., або на 38%. Аналізуючи структуру поточної заборгованості, можна зробити висновок, що протягом 2019 та 2021 рр. переважає частка заборгованості за товари, роботи та послуги – відповідно 68,5% та 58,%. У 2020 році переважає частка за розрахунками з бюджетом – 67%.

Розрахунки з бюджетом ПАФ ХХХХХ є, перш за все, складовою поточних зобов'язань (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

**Динаміка та структура поточної кредиторської заборгованості
ПАФ ХХХХХ за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)**

Види зобов'язань	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	2105	68,5	34	5,9	640	58,5	-1465	-69,6
розрахунками з бюджетом	779	25,3	388	67,0	195	17,8	-584	-75,0
розрахунками зі страхування	39	1,3	32	5,5	52	4,8	+13	+33,3
розрахунками з оплати праці	150	4,9	125	21,6	207	18,9	+57	+38,0
Всього:	3073	37,3	579	17,4	1094	42,1	-1979	-64,4

У 2021 р. порівняно з 2019 р. сума поточної кредиторської заборгованості ПАФ ХХХХХ зменшилась на 1 млн. 979 тис. грн. або на 64,4%. У складі поточних зобов'язань зниження відмічено по таких складових: сумі заборгованості за товари, роботи та послуги на 1 млн. 465 тис. грн. або на 69,6%, за розрахунками з бюджетом на 584 тис. грн., або на 75%.

Збільшення відмічено за розрахунками за страхуванням на 13 тис. грн.

або на 33,3% та за розрахунками з оплати праці на 57 тис. грн., або на 38%.

Аналізуючи структуру поточної кредиторської заборгованості, можна зробити висновок, що протягом 2019 та 2021 рр. переважає частка заборгованості за товари, роботи та послуги – відповідно 68,5% та 58,%. Частка заборгованості з оплати праці (рис. 3.1) протягом досліджуваних років склала відповідно 4,9 %, 21,6 %, 18,9 %.

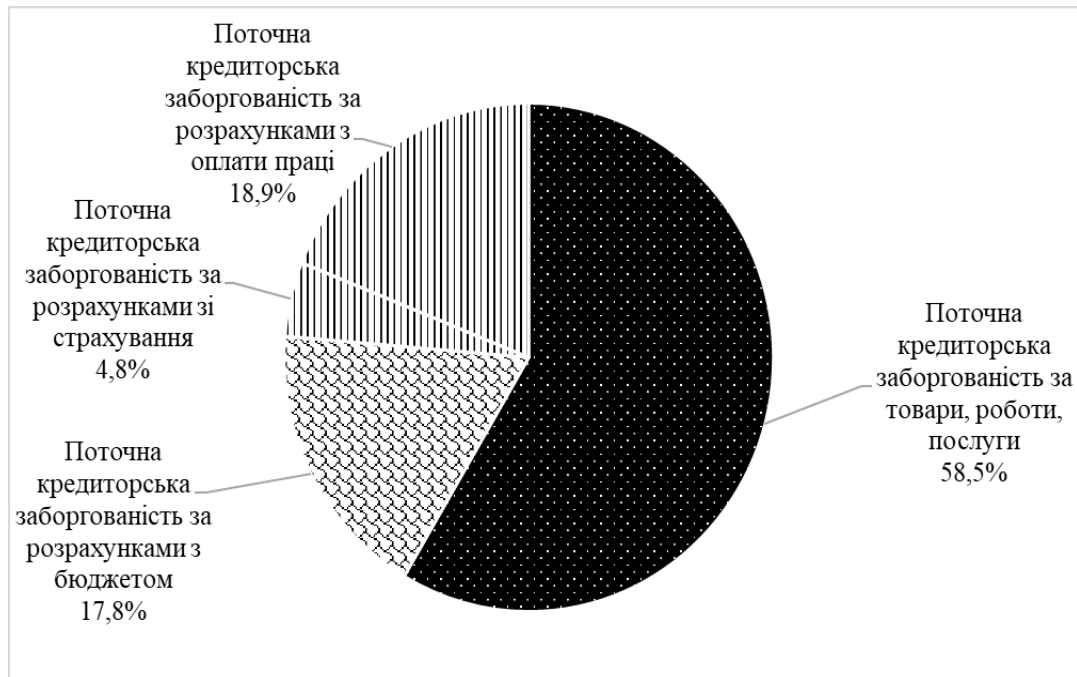

Рис. 3.1. Структура поточної кредиторської заборгованості ПАФ ХХХХХ станом на кінець 2021 р., %

Аналіз табл. 3.12 показав, що сума дебіторської заборгованості ПАФ ХХХХХ у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшилась на 2 млн. 380 тис. грн. або у 4,5 рази, за рахунок суми іншої поточної дебіторської заборгованості, яка зросла на 1 млн. 83 тис. грн., або у 22,7 рази та за розрахунками з бюджетом, що збільшились на 1 млн. 138 тис. грн.

Збільшення також відмічено по заборгованості за продукцію ПАФ ХХХХХ на 159 тис. грн., або на 24,9%.

У структурі дебіторської заборгованості ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2020 рр. переважає частка заборгованості за продукцію – 92,7% та 84%. У 2021 році переважає частка заборгованості за розрахунками з бюджетом – 37,1%.

Таблиця 3.12

**Динаміка та структура дебіторської заборгованості ПАФ ХХХХХ
за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)**

Види дебіторської заборгованості	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Дебіторська заборгованість за продукцію	639	92,7	189	84,0	798	26,0	+159	+24,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
З бюджетом	-	-	-	-	1138	37,1	+1138	X
Інша поточна дебіторська заборгованість	50	7,3	36	16,0	1133	36,9	+1083	У 22,7 р.
Всього	689	100,0	225	100,0	3069	100,0	+2380	У 4,5 р.

Для порівняльного аналізу динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості ПАФ ХХХХХ розглянемо дані табл. 3.13.

Таблиця 3.13

**Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр., тис. грн (станом на кінець року)**

Види заборгованості	Дебі- торська	Креди- торська	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
2019 р.				
За товари, роботи та послуги	639	2105	-	+1466
З бюджетом		779	-	+779
Зі страхування	-	39	-	+39
З оплати праці	-	150	-	+150
Інша заборгованість	50	-	+50	-
Всього	689	3073	-	+2384
2020 р.				
За товари, роботи та послуги	189	34	+155	-
З бюджетом	-	388	-	+388
Зі страхування	-	32	-	+32
З оплати праці	-	125	-	+125
Інша заборгованість	36	-	+36	-
Всього	225	579	-	+354
2021 р.				
За товари, роботи та послуги	798	640	+158	-
З бюджетом	1138	195	+943	-
Зі страхування	-	52	-	+52
З оплати праці	-	207	-	+207
Інша заборгованість	1133	-	+1133	-
Всього	3069	1094	+1975	-

Отже, протягом 2019 – 2020 рр. переважає кредиторська заборгованість над дебіторською відповідно на 2 млн. 384 тис. грн. та 354 тис. грн. У 2021 році дебіторська заборгованість переважає кредиторську на 1 млн. 975 тис. грн. На підставі аналізу динаміки дебіторської заборгованості підприємства і складеного прогнозу її стану керівники приймають рішення щодо стратегії кредитної політики підприємства, основні складові якої такі: період кредитування, стандарти кредитоспроможності, політика інкасації.

Розрахунки ПАФ ХХХХХ за податками та платежами займає значне місце в управлінні. В зв'язку з цим, постають нові завдання перед системою обліково-аналітичного забезпечення ПАФ ХХХХХ, адже саме воно слугує інформаційною базою для побудови взаємовідносин із контролюючими органами.

Щоквартально підприємства на основі декларації визначають податкове навантаження. Після здачі підприємствами декларацій з ПДВ, податкові органи проводять такий самий аналіз податкового навантаження. На сьогодні середньогалузеве податкове навантаження з ПДВ не розраховується, але підприємства при аналізі орієнтуються на встановлену норму. Аналіз розрахунків з бюджетом здійснюється за трьома напрямками (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Напрямки аналізу розрахунків з бюджетом

Аналіз розрахунків з бюджетом може складатися з аналізу питомої ваги кожного податку в загальній сумі розрахунків, аналізу динаміки податків у сумі, аналізу податків у відсотках та аналізу факторів впливу на платежі. На платежі можуть впливати обсяги виробництва та реалізації продукції, зміни

ставок оподаткування, чисельність робітників, суми отриманого податкового доходу та понесених валових витрат, нарахована заробітна плата, зміни майна підприємства та використання ресурсів.

Аналіз платежів підприємства дає змогу виявити частку кожного податків, збору, плати в загальній сумі платежів для визначення основних видів податків підприємства. У ході аналізу динаміки сплати платежів до бюджету відображається, як з кожним роком змінюються абсолютні та відносні суми сплати. Ретельний аналіз податків дає змогу прийняти своєчасні управлінські рішення та посилити контроль за сплатою основних податків.

На рис. 3.3 представлено динаміку заборгованості за розрахунками з бюджетом.

Рис. 3.3. Динаміка заборгованості ПАФ ХХХХХ за розрахунками з бюджетом за 2019-2021 рр., тис. грн.

Як ілюструють дані рисунку у ПАФ ХХХХХ на кінець 2021 року переважає дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – 1 млн 138 тис. грн, крім того кредиторська заборгованість перед бюджетом ПАФ ХХХХХ має тенденцію до зниження з 779 тис. грн у 2019 році до 195 тис. грн. у 2021 році.

У табл. 3.14 на підставі даних Звіту про рух грошових коштів проаналізуємо динаміку розрахунків ПАФ ХХХХХ за розрахунками з

бюджетом.

Таблиця 3.14

Динаміка розрахунків з бюджетом ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр.

Види витрачань грошових коштів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Витрачання на оплату:								
зобов'язань з податків і зборів	4612	100,0	5332	100,0	5231	100,0	+619	+13,4
з них з ПДВ	2329	50,5	3010	56,5	2501	47,8	+172	+7,4
з інших податків і зборів	2283	49,5	2322	43,5	2730	52,2	+447	+19,6

Аналіз витрачання грошових коштів на сплату податків та зборів ПАФ ХХХХХ встановлено, що у 2021 році проти 2019 роки, сума перерахованих податків та зборів зросла на 619 тис. грн, або на 13,4 %. У структурі розрахунків вагому частку складає сплата ПДВ – 50,5 %, 56,5 %, 47,8 %, сума перерахованого ПДВ зросла на 172 тис. грн, або на 7,4 %, інших податків та зборів на 447 тис. грн, або на 19,6 %.

3.3. Комплексне оцінювання кредиторської заборгованості та напрями поліпшення розрахункових відносин підприємства

Оскільки в процесі господарської діяльності ПАФ ХХХХХ стикається з необхідністю використовувати не лише власні, а й залучені кошти, слід встановити обсяги залучення та оцінити ефективність використання позикових коштів. На основі аналізу використання позикового капіталу підприємство визначає для себе більш доцільну політику залучення таких коштів.

Для аналізу кредиторської заборгованості ПАФ ХХХХХ використаємо показники комплексної оцінки – табл. 3.15.

Таблиця 3.15

Комплексна оцінка кредиторської заборгованості

ПАФ ХХХХХ за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 р.	2020р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. Від 2019 р. (+,-)	
				абсолютне	відносне , %
Вихідна інформація, тис. грн.					
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)	21156	19179	25557	+4401	+20,8
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	15711	12822	12800	-2911	-18,5
3. Середньорічна величина поточної кредиторської заборгованості	3129,5	1826	836,5	-2293	-73,3
4. Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	426	457	1647	+1221	У 3,9 р.
5. Середньорічна вартість майна (капіталу)	31763	31409,5	39388	+7625	+24,0
6. Середньорічна величина зобов'язань та забезпечень	11892	9754	12277	+385	+3,2
7. Середньорічна величина поточних зобов'язань	5517	5794	10148,5	+4631,5	+83,9
8. Середньорічна вартість оборотних активів	13080,5	13572	21829	+8748,5	+66,9
Показники комплексної оцінки кредиторської заборгованості					
9. Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	5,020	7,022	15,302	+10,282	x
10. Тривалість одного обороту (середній період погашення) кредиторської заборгованості, днів	71	51	23	-48	-67,6
11. Частка кредиторської заборгованості у капіталі, %	9,9	5,8	2,1	-7,8	x
12. Частка поточної кредиторської заборгованості у зобов'язаннях та забезпеченнях, %	26,3	18,7	6,8	-19,5	x
13. Частка поточної кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях та забезпеченнях, %	56,7	31,5	8,2	-48,5	x
14. Відношення поточної кредиторської заборгованості до оборотних активів, %	23,9	13,5	3,8	-20,1	x
15. Припадає поточної кредиторської заборгованості на 1 грн поточної дебіторської заборгованості, грн.	7,3	4,0	0,5	-6,8	X
16. Відношення поточної кредиторської заборгованості до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції), %	14,8	9,5	3,3	-11,5	x

Показники комплексного оцінювання поточної кредиторської заборгованості мають як позитивну, та і ознаки негативної динаміки. Зокрема,

- коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості ПАФ ХХХХХ збільшився з 5,020 у 2019 році до 15,302 у 2021 (на 10,282 пункти), а тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості зменшилась на 48 днів, або на 67,5%. Така динаміка пояснюється випереджаючим збільшенням зниженням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ПАФ ХХХХХ – на 18,5% порівняно із зниженням середньорічної величини поточної кредиторської заборгованості на 73,3%;

- часка поточної кредиторської заборгованості в капіталі підприємства знизилась 9,9% до 2,1%, у зобов'язаннях і забезпеченнях – з 26,3% до 6,8%.

- показник, який характеризує відношення поточної кредиторської заборгованості до оборотних активів ПАФ ХХХХХ, зменшився з 23,9% до 3,8%, що є ознакою поліпшення стану розрахунків з кредиторами.

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ ХХХХХ (табл. 3.16).

Таблиця 3.16

Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ ХХХХХ за 2019, 2021 рр.

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
		2019	2021	абсолютне	відносне, %
1. Оборотні активи, тис. грн	ОА	12998	29512	+16514	У 2,3 р.
2. Поточні зобов'язання, тис. грн.	ПЗ	5771	14480	+8709	У 2,5 р.
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	2,252	2,038	-0,214	х

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (3.17)$$

За даними табл. 3.16 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (3.18)$$

За даними табл. 3.14 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ_{ум} = \frac{ОА_1}{ПЗ_0} \quad (3.19)$$

$$КЗЛ_{ум} = 29512/5771=5,114$$

Загальна зміна (+;-) коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ ХХХХХ:

$$\Delta КЗЛ = КЗЛ_1 - КЗЛ_0. \quad (3.20)$$

$$\Delta КЗЛ = 2,038 - 2,252 = -0,214.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{оа} = КЗЛ_{ум} - КЗЛ_0. \quad (3.21)$$

$$\Delta КЗЛ_{оа} = 5,114 - 2,252 = +2,862 .$$

2. Поточних зобов'язань:

$$\Delta КЗЛ_{пз} = КЗЛ_1 - КЗЛ_{ум} \quad (3.22)$$

$$\Delta КЗЛ_{пз} = 2,038 - 5,114 = -3,076.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta КЗЛ = \Delta КЗЛ_{оа} + \Delta КЗЛ_{пз} \quad (3.23)$$

$$\Delta КЗЛ = 2,862 - 3,076 = -0,214.$$

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності ПАФ ХХХХХ у 2021 році порівняно з 2019 роком зменшився на 0,214 пункти, в тому числі за рахунок зростання вартості оборотних активів на 16 млн. 514 тис. грн, або у 2,3 рази, коефіцієнт збільшився на 2,862 пункти, за рахунок збільшення суми поточних зобов'язань на 8 млн. 709 тис. грн, або у 2,5 рази, коефіцієнт знизився на 3,076 пункти. Перевірка підтвердила правильність розрахунків.

Для ефективного управління кредиторської заборгованості необхідне проведення наступних заходів:

- постійний контроль кредиторської заборгованості (оскільки при

Таблиця 3.18

**Податковий календар сплати податків та зборів для ПАФ ХХХХХ період –
листопад 2022 р.**

Види податків	01	02	03	04	07	08	09	10	11	14	15	16	17	18	21	22	23	24	25	28	29	30	
Екологічний податок за III квартал 2022 р.																							
ЄСВ з нарахованого, але не виплаченого доходу за жовтень 2022 р.*																							
Акцизний податок за жовтень 2022 р.																							
ВЗ з нарахованого, але не виплаченого доходу, за жовтень 2022 р.*																							
ПДВ за жовтень 2022 р.																							
ПДФО з нарахованого, але не виплаченого доходу, за жовтень 2022 р.*																							
Плата за землю за жовтень 2022 р.																							
Рентна плата за жовтень 2022 р.																							
*наприклад, такі ситуації можуть виникнути при нарахуванні виплат фізособам у натуральній формі або у готівковій формі, коли особа з тих чи інших причин не з'явилася для отримання такої виплати. Також це може бути пов'язано з невчасною виплатою зарплати																							

Дотримання розрахунково-платіжної дисципліни впливає не тільки на виникнення кредиторської та дебіторської заборгованості, але й на такі важливі аспекти існування підприємства як формування оборотних активів та фінансової структури капіталу підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження дають підставу зробити наступні висновки:

1. Під час здійснення господарської діяльності підприємство одержує доходи за різними видами діяльності. Оподаткування доходів суб'єктів підприємницької діяльності регулюється Податковим кодексом України. Перебуваючи на спрощеній системі оподаткування, підприємство є платником непрямих податків, які включені у відпускну ціну на продукцію, товари, роботи та послуги. До таких податків відносять податок на додану вартість та акциз. Зазначені податки формують дохідну частину державного бюджету, тому облік нарахування та їх сплати не втрачає своєї актуальності. Пошук шляхів зростання доходів і оптимізації витрат є однією з провідних задач бухгалтерської служби підприємства.

2. Податок на додану вартість вважають найбільш складним в адмініструванні із усіх податків, що справляються в Україні. Крім того, вважається, що особливості його нарахування та правило «першої події» несуть в собі корупційну складову. В колах науковців та практиків йде дискусія щодо визначення бази нарахування ПДВ та акцизу, порядку їх справляння, блокування податкових накладних.

3. В роботі розглянуто ключові дискусійні питання щодо справляння ПДВ та акцизу в Україні, порядку їх відображення у фінансовому та податковому обліку, виявлено потребу у вдосконаленні методичних підходів до документального оформлення і облікового відображення операцій.

6. ПАФ ХХХХХ є платником податків, веде їх окремий облік та перебуває на спрощеній системі оподаткування (єдиний податок 4 групи). Встановлено, що станом на кінець 2021 р. ПАФ ХХХХХ не має податкового боргу. При веденні обліку податкових розрахунків товариство дотримується всіх норм чинного законодавства, вчасно подаючи податкову звітність та перераховуючи до бюджету обов'язкові платежі.

4. Облікова політика ПАФ ХХХХХ затверджена відповідним Наказом. Необхідність формування положень облікової політики в частині бухобліку розрахунків за ПДВ обумовлена невизначеністю та неоднозначністю трактування багатьох аспектів розрахунків за ПДВ на законодавчому рівні. В роботі доведена доцільність закріплення варіативних складових в розрізі організаційної, технічної, методичної та контрольної складових організації бухгалтерського обліку розрахунків за ПДВ. Облік непрямих податків ведеться відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та вимог податкового кодексу України. Форма обліку – автоматизована.

5. Оподаткування доходів юридичних осіб у ПАФ ХХХХХ пов'язане, перш за все, із нарахування податкового зобов'язання з ПДВ.

6. Облік розрахунків за ПДВ та акцизним податком ведеться на балансовому пасивному рахунку 64 «Розрахунки за податками та платежами». На субрахунку 641 відкривають окремі аналітичні рахунки для обліку розрахунків за кожним податком. Для відображення правила «першої події» в обліку ПДВ застосовують допоміжні субрахунки 643 «Податкове зобов'язання» та 644 «Податковий кредит».

7. Аналітичний облік по рахунку № 64 «Розрахунки за податками і платежами» здійснюють за видами платежів до бюджету. Це має можливість перевірити правильність розрахунків за кожним видом податку, в тім і за ПДВ.

8. Інформація про заборгованість перед бюджетом зі сплати ПДВ та акцизу відображається у ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) у третьому розділі пасиву на початок і кінець звітного періоду та Звіті про рух грошових коштів у частині руху грошових коштів в ході здійснення операційної діяльності.

9. Подання податкової декларації з податку на додану вартість ПАФ «Урожай» передбачено п. 46.1 ст. 46 розділу II «Адміністрування податків, зборів, платежів» та ст. 203 розділу V «Податок на додану вартість» ПКУ. Декларація ПАФ ХХХХХ складається із вступної частини, службових полів, трьох розділів та обов'язкових додатків. За проведеними розрахунками за звітний період ПАФ ХХХХХ та на підставі розділу III Розрахунки за звітний

період різниця між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту склала 1245290 грн.

10. Аналіз ліквідності балансу ПАФ ХХХХХ показав, що протягом досліджуваних років баланс має ознаки ліквідного. На 2021 рік фінансовий стан ПАФ ХХХХХ можна охарактеризувати як ліквідний та платоспроможний. Показники структури капіталу є вище нормативного значення та свідчать про те, що ПАФ ХХХХХ є фінансово стійкий фінансовий стан та є незалежним від кредиторів.

11. Важливим елементом управління кредиторською заборгованістю є її аналіз. В результаті аналізу встановлено: у 2021 р. порівняно з 2019 р. сума зобов'язань підприємства зменшилась на 65,8 %, за рахунок довгострокових – на 70,9 %, поточних – 64,4 % У 2021 році дебіторська заборгованість переважає кредиторську на 1 млн. 975 тис. грн.

12. Комплексний аналіз кредиторської заборгованості показав позитивну тенденцію до її обертання, зокрема тривалість одного обороту кредиторської заборгованості зменшилася на 48 днів. При цьому частка поточної кредиторської заборгованості в капіталі підприємства зменшилася на 7,8 пункти, у поточних зобов'язаннях на 19,5 пункти.

13. На кінець 2021 року переважає дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – 1 млн 138 тис. грн, крім того кредиторська заборгованість перед бюджетом ПАФ ХХХХХ має тенденцію до зниження з 779 тис. грн у 2019 році до 195 тис. грн. у 2021 році.

14. Аналіз витрачання грошових коштів на сплату податків та зборів ПАФ ХХХХХ встановлено, що у 2021 році проти 2019 роки, сума перерахованих податків та зборів зросла на 619 тис. грн, або на 13,4 %. У структурі розрахунків вагому частку складає сплата ПДВ – 50,5 %, 56,5 %, 47,8 %, сума перерахованого ПДВ зросла на 172 тис. грн, або на 7,4 %, інших податків та зборів на 447 тис. грн, або на 19,6 %.

Отже, для покращення стану обліку розрахунків за непрямими податками на досліджуваному підприємстві пропонуємо:

- деталізувати в Наказі про облікову політику організаційні підходи до складання податкових накладних і передбачити окрему облікову посаду для цього, оскільки щоденно здійснюється значна кількість операцій;

- здійснювати розрахунок податкового навантаження та його впливу на фінансовий стан підприємства;

- впровадити на підприємстві податкове планування. За умови його правильної організації дає можливість звести до мінімуму податкові зобов'язання, максимально збільшити прибуток та ефективно керувати грошовими потоками, що, як наслідок, сприяє поліпшенню ліквідності на підприємстві;

- розроблено та рекомендовано до впровадження Податковий календар, який містить необхідну інформацію щодо термінів сплати податків, обов'язкових платежів та подання звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук Н. І. Особливості акцизного оподаткування в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2019. Вип. 1 (41). С. 73-77. . URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/194746/194938>
2. Бачинський В. І., Помулева В. М. Актуальні аспекти обліку ПДВ при придбанні товарів. *Інноваційна економіка.* 2020. № 3-4 (83). С. 175-181. URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/579-1226-1-SM.pdf>
3. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах : посібник. Плаксієнко В. Я., Мармуль Л. О., Маренич Т. Г. та ін.; за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. К. : Центр учбової літератури, 2017. 520 с.
4. Вільман Д. Ю., Іонін Є. Є. Аналіз доходів від операційної діяльності: практичний аспект. *Економічні науки.* 2021. С. 193-196. URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/11272%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-22386-1-10-20211115.pdf>
5. Волощук Р. Є. Акцизний податок: сутність та визначальні характеристики. *Інфраструктура ринку.* 2020. Вип. 41. С. 254-260. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/43.pdf
6. Галун Є. С. Облікові аспекти формування категорії «дохід» в операційній діяльності підприємства. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Полтава, 21 квітня 2021 р.) / за ред. Пилипенко К. А. Полтава : ПДАУ, 2021. С. 312-316
7. Григоренко Ю.В. Особливості податкового обліку податку на додану вартість. *Молодий вчений.* 2016. №3 (30). С. 64-69.
8. Гурін Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і

шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія. Економічні науки*. 2015. Вип. 12. Ч.1. С. 203-205. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/51.pdf

9. Дахнова О.Є., Білик М.Ю. Оцінка індикаторів фіскальної ефективності ПДВ в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 7 (47). С. 431-435.

10. Деякі питання бюджетного відшкодування податку на додану вартість: Постанова КМУ від 29.03.2017 №189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2017-п#Text> (дата звернення 24.10 2022).

11. Дмитренко А.В., Лебедик Г.В. Особливості справляння акцизного податку в Україні та практика оподаткування. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 12. С. 61-66

12. Дубинська О.О., Костюченко О.О. Проблеми і напрями вдосконалення розрахунків із податку на додану вартість на підприємствах України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип.24, Ч.2. С. 5-8. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> (дата звернення 24.10 2022).

13. Дугар Т.Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. №2. С. 689-693 URL: <http://www.economyandsociety.in.ua>.

14. Івашків Т.С., Петрина М.Ю., Кушлик О.Ю., Вербовська Л.С. / Т.С. Івашків. Переваги та недоліки в системі прямого і непрямого оподаткування URL: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/52-7-13.pdf> (дата звернення 25.10.2022).

15. Касьяненко Л. М, Атаманчук Н. І. Гармонізація податкового законодавства України із законодавством європейського союзу про акцизне оподаткування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70). № 3. 2020. С. 120–124. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/21>.

16. Качула С. В., Щирий Г. Л. Адміністрування акцизного оподаткування в Україні: сутність та перспективи розвитку. *Держава та регіони. Серія:*

Економіка та підприємництво. 2020. №3(114), ч. 2. С. 89-96

17. Кміть В.М., Сусяк В.В. Непряме оподаткування в Україні та шляхи його вдосконалення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Економіка і управління. 2018. Т. 29(68). Вип. 1. С. 91-96.

18. Кміть В.М., Комарницький В.М. Проблеми і недоліки діючої системи непрямого оподаткування в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 2(07). С. 136-141.

19. Комарова І.В. Акцизне оподаткування в Україні у контексті європейських тенденцій. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 1 (37). С. 73-78

20. Коптєва Г., Андрієнко К. Акцизний податок: зміни в оподаткуванні тютюнових виробів. *Вісник НТУ Харківський політехнічний інститут (Економічні науки)*. 2021. № 2. С. 99-103. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/243590/241578>

21. Коптєва Г. М., Андрієнко К. С. Адміністрування акцизного податку: сучасні тенденції та міжнародний досвід. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей ХХІХ міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2021, 18-20 травня 2021 р.:* у 5 ч. Ч. ІІІ. / заред. проф. Сокола Є. І. Харків: НТУ «ХПІ».С. 103-113

22. Коптєва Г. М., Білоброва К. Г. Особливості специфічного акцизного оподаткування: досвід та перспективи. *Теоретичні і практичні дослідження молодих вчених: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції магістрантів та аспірантів*. Харків.: НТУ «ХПІ», 2019. С. 298–299

23. Костишин Н. С. Удосконалення аналізу доходів діяльності суб'єктів господарювання за умов економічних дисбалансів. *Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів: матер. Міжнар. кругового столу.*, 28 травня 2021 р. Том 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С 73-75

24. Луніна І.О., Білоусова О.С. Оцінка втрати доходів бюджету від ПДВ.

Економіка та держава. 2017. № 5. С. 13-18.

25. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. 360 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18078/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%20%D0%9C%D0%A1.pdf> (дата звернення 10.09.2022).

26. Макаренко А. П., Ананьєва І. В. Удосконалення оподаткування, обліку, податкової звітності і контролю податку на додану вартість та заходи щодо поліпшення його податкового планування на підприємстві. *Агросвіт*. 2021. № 4. С. 31-38. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3541&i=3>

27. Масіна Л. О., Гусєв А. О. Облік податку на додану вартість на підприємстві: поточний стан та шляхи реформування. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. Том 20. Вип. 2 (48). С. 169-183. URL: <ile:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%>

28. Матвійчук Л.О., Гоменюк І. В. Економічна сутність ПДВ та його роль у формуванні дохідної частини державного бюджету України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №11. С. 749-752. URL : <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/157.pdf>.

29. [Міжнародні стандарти фінансової звітності](#) від 01.01.2012р. Міжнародний документ. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_010.

30. Меліхова Т.О., Бойко М.Ю. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 34-39.

31. Мельник А. О. Сутність податкової інформації. *Актуальні питання сучасної економічної науки* : зб. Матеріалів IV Всеукр. Наук.-практ. Конф. (м. Полтава, 7 грудня 2021 р.). Полтава : ПДАУ, 2021. С. 108-110 URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11296/1/Мельник-1.pdf>

32. Мельник А. О. Аналіз податкових надходжень в структурі зведеного державного бюджету України. *Актуальні питання сучасної економічної науки* :

зб. Матеріалів IV Всеукр. Наук.-практ. Конф. (м. Полтава, 7 грудня 2021 р.). Полтава : ПДАУ, 2021. С. 211-213

33. Мельник А. О. Теоретичні основи управління податковими ризиками. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: зб. Матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 листопада 2021 р., м. Лубни). С. 24 - 27.

34. Мельник А. О. Інформаційне забезпечення податкових розрахунків. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: зб. Матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 листопада 2021 р., м. Лубни). С. 27 - 29. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11297/1/Мельник_2.pdf

35. Мельник А. О. Облік товарних запасів: новації для фізичних осіб-підприємців. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу*: I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2022. С. 101 -104

36. Мельник А. О. Організація бухгалтерського обліку розрахунків за податками та платежами. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів*: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик. Випуск 12. 2022. Полтава: ПДАУ, 2022. С. 49 - 51.

37. Мельник А. О. Екологічне оподаткування як складова податкових розрахунків суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22-23 березня 2022 р. Ч. 2. Львів: ЛНУП, 2022. С. 114 - 118

38. Митний кодекс України від 12 березня 2012 р. № 4495-VI (Зі змінами

станом на 01.10.2022 р.) *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.03.2013 р. № 73 (зі змінами станом на 10.08.2021 р.). *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 р. № 20 (зі змінами станом на 03.11.2020 р.) *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

41. Овчарова Н. В. Облікова політика в частині відображення ПДВ: основні аспекти. Інфраструктура ринку. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2017. Вип. 9. С. 102-107.

42. Оніщенко В. Акцизний податок 2022. *Головбух*. 2022. 30 серпня. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/7841-aktsizniy-podatok-2021>

43. Окренець В. Ю. Дохід в економічній категорії та необхідна передумова одержання прибутку. *Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів*: матер. Міжнар. кругового столу., 28 травня 2021 р. Том 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 105-108

44. Отрох О. І. Особливості організації ведення обліку доходів (витрат) та формування звітних показників суб'єктами малого бізнесу. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції*: Матер. III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т. Г. Маренич [та ін.].– Харків: Стильна типографія, 2021. С. 100-102

45. Податковий кодекс України від 01 лип. 2015 р. № 2755-17. (зі змінами станом на 1.08.2021 р.). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

46. Подмешальська Ю. В., Прокопенко А. Ю. Удосконалення обліку та аудит доходів від реалізації готової продукції в умовах використання інформаційних систем та технологій. *Агросвіт*. 2021. № 1. С. 71-81. URL:

<http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3370&i=7>

47. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 1. С. 82-102. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/13017.pdf>

48. Подолянчук О. А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/78.pdf

49. Подолянчук О.А., Домбровська В.В. Облік та звітність за податком на додану вартість. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6337> (дата звернення 17.11 2022)

50. Помулева В. М. Придбання товарів: облік та оподаткування. Розбудова обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень в умовах євроінтеграції : монографія / за ред. Левченко Н. М. Запоріжжя : ЗНТУ-ФОП Мокшанов В.В., 2018. С. 225-261.

51. Порядок інформаційної взаємодії Міністерства фінансів України з Державною фіскальною службою України та Державною казначейською службою України в процесі формування Реєстру заяв про повернення сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість: Наказ Мінфіну від 03.03.2017 № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0376-17> (дата звернення: 05.10.2022).

52. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

53. Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію/ відмову в реєстрації податкових накладних/ розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних: Наказ Міністерства фінансів України від 12.12.2019 № 520. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1245-19#Text> (дата звернення 4.11.2022).

54. Про затвердження Порядку роботи комісії Державної фіскальної

служби України, яка приймає рішення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних або відмову в такій реєстрації: Наказ Мінфіну від 13.06.2017 № 566. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0752-17#Text> (дата звернення: 23.10.2022).

55. Про затвердження форм документів, що використовуються у процесі відшкодування сум податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України від 13.07.2016 № 606. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1069-16#Text> (дата звернення: 13.11.2022).

56. Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 № 1246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-п#Text> (дата звернення: 3.09.2022).

57. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2015 № 1307. Дата оновлення: 16.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16#Text> (дата звернення: 3.10.2022).

58. Прокопишин О. Процедури внутрішнього контролю доходів діяльності підприємства. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : матеріали IV Міжнар. наук. - практ. конф. (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.) / за ред. проф. Пилипенко К. А. Полтава : ПДАУ, 2022. С. 191-196

59. Роменська К. Формування бюджетних потоків за результатами акцизного оподаткування в Україні. *Економічний аналіз*. 2021. 2021. № 3. Т. 31. С. 90-96. URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/1962-6565657824-1-PB.pdf>

60. Руденко М., Кравченко О., Ткаль Я., Мельник Т. Удосконалення обліку доходів виробничих підприємств: прикладні аспекти. *Фінансовий простір*. 2021. № 4 (44). URL:

<https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/850>

61. Семенченко Н. В., Рощина Н. В., Борданова Л. С. Акцизний податок: сучасні тенденції і проблематика. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 16-23. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2020/4.pdf

62. Семенко Т. М. Податковий і фінансовий облік ПДВ згідно Податкового кодексу України. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/podatkoviy-i-finansoviy-oblik-pdv-zgidno-podatkovogo-kodeksu-ukraini.html> (дата звернення: 22.10.2022).

63. Слюсар С. Т. Податок на додану вартість та його місце в системі непрямих податків. *Фінанси. Грошовий обіг. Кредит*. 2021. Вип. 51. С. 136-140. URL: http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6089/Slusar_Podatok_na_dodanu_vartist.pdf?sequence=1&isAllowed=y

64. Соколовська А. М., Райнова Л. Б. Податок на додану вартість: підходи до реформування в Україні та Євросоюзі. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 43-48. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2020/9.pdf

65. Сторожук О.В., Гезей А.М. Економічна суть та світові тенденції розвитку універсального акцизу. *Інтернаука*. 2017. № 1 (2). С. 127-131

66. Тараненко Я. Організація бухгалтерського обліку процесу реалізації послуг з технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: зб. Матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 листопада 2021 р., м. Лубни). С. 29 - 31.

67. Тараненко Я. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу*: I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2022. С. 93-96

68. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник. Огійчук М. Ф., Сколотій Л. О., Беленкова М. І. та ін. ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. К. : Алерта, 2016. 1040 с.

69. Фітільова В .В., Сергієнко В. С., Коптева Г. М. Аналіз розвитку акцизного оподаткування в Україні. *Зб. наук. праць. Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. Харків: НТУ «ХП». 2017. №54 (1257). С.138-143.

70. Швабій К. Усі податки шкідливі, але ПДВ - найшкідливіший. Дзеркало тижня. 2020. 30 квіт. URL: [https://zn.ua/ukr/finances/usi\\$podatki\\$shkidlivi\\$ale\\$pdv\\$nayshkidlivishiy\\$346284_.htm](https://zn.ua/ukr/finances/usi$podatki$shkidlivialepdv$nayshkidlivishiy$346284_.htm)

71. Швець Ю. О., Мозолєвська А. І. ПДВ в Україні: проблеми стягнення та перспективи впровадження закордонного досвіду. *Економіка та управління національним господарством*. 2019. Вип. 47-1. С. 101-106. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/47_1_2019/20.pdf

72. Шульга Т.М., Савчук В.С. Проблематика акцизного оподаткування в Україні. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2018. № 2 (18). С. 1-11.

73. Юрчишена Л.В., Шевчук Ю.І., Концептуальні засади адміністрування та фіскальний потенціал акцизного податку в Україні. *Фінанси, облік, банки*. № 1 (24). 2019. С. 102-112.

Додатки